

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**Vergelijkend onderzoek betreffende het verloop van huiswerkbegeleiding in dagcentra
in Limburg voor gezinnen in een problematische opvoedingssituatie**

Lisa Slegers

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

**Vergelijkend onderzoek betreffende het verloop van huiswerkbegeleiding in dagcentra
in Limburg voor gezinnen in een problematische opvoedingsituatie**

Lisa Slegers

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2013- 2014**

Woord vooraf

Ter afsluiting van mijn studie Social Work, met afstudeerrichting Maatschappelijk Werk, aan de PXL Hogeschool, schreef ik dit eindwerk. Een eindwerk maken is een laatste stap naar het behalen van een diploma en tegelijk een eerste stap in de onderzoekswereld. Het was een unieke kans om mijn theoretische kennis om te zetten in een eigen onderzoek. Ik heb dit eindwerk kunnen realiseren dankzij de hulp en steun van een aantal mensen. Ik zou daarom graag iedereen willen bedanken die mij heeft bijgestaan tijdens de totstandkoming van mijn eindwerk.

Eerst en vooral wil ik mijn stagementor, Wendy Gaens, bedanken voor de steun die ik van haar kreeg. Ik kon steeds terecht bij haar met vragen rond mijn stage en mijn eindwerk. Wendy heeft me bovendien begeleid gedurende de hele stageperiode en tijdens de realisatie van deze uitdaging.

Verder wil ik in het bijzonder mijn eindwerkbegeleidster, Mindy Philippeth, bedanken. Toen ik op een bepaald moment niet meer wist hoe ik verder moest en van koers wilde veranderen, heeft zij me hierin gesteund. Daarnaast heeft ze mij steeds feedback gegeven na elke opdracht. Bovendien heeft mevrouw Philippeth mij geholpen in mijn zoektocht naar een concrete uitwerking van het eindwerk.

Eveneens wil ik mijn stagebeleider, Roeland Schaeken bedanken. Bij hem kon ik steeds terecht met vragen rond de stage zelf.

Ook wil ik bij deze alle collega's van Dagcentrum De Ark bedanken voor de fijne samenwerking. Zij hebben me immers de ruimte geboden om mijn eindwerk tot een goed einde te brengen. Daarnaast hebben alle collega's me steeds ondersteund wanneer ik het even niet meer zag zitten.

Tot slot wil ik mijn ouders, familie en vrienden graag bedanken voor de steun die ze mij geboden hebben tijdens mijn hele opleiding. Ze hebben mij enorm gemotiveerd om het tot een goed einde te brengen. Ik ben hen ook dankbaar dat ze steeds het vertrouwen in mij bleven hebben.

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Lijst van afkortingen	8
Inleiding.....	9
1. Situering Stageplaats.....	11
Inleiding.....	11
Hoofdstuk 1: Vzw De Wiekslag.....	12
1.1. Missie en visie	12
1.2. Doelgroep en doelstellingen.....	12
1.3. Voorzieningenaanbod	12
1.3.1. Residentiële aanbod.....	13
1.3.2. <i>Semi-ambulante aanbod</i>	13
1.3.3. <i>Ambulante aanbod</i>	13
Hoofdstuk 2: Dagcentrum De Ark.....	14
2.1. Doelgroep	14
2.2. Doelstellingen	14
2.3. Werkwijze	14
2.4. Begeleiding.....	15
2.4.1. <i>Individuele begeleiding</i>	15
2.4.2. <i>Groepsbegeleiding</i>	15
2.4.3. <i>Contextbegeleiding – Mobiele begeleiding</i>	16
2.5. Huiswerkbegeleiding.....	17
2.5.1. <i>Leeromgeving</i>	17
2.5.2. <i>Methodieken</i>	17
Besluit	19

2. Theoretisch kader	20
Inleiding.....	20
Hoofdstuk 1: Huiswerk.....	21
1.1. Wat is huiswerk?.....	21
1.1.1. <i>Wat is hét doel van huiswerk?</i>	21
1.2. Wat is huiswerkbegeleiding?	22
1.2.1. <i>Wat is hét doel van huiswerkbegeleiding?</i>	23
1.3. Spanningen.....	23
Hoofdstuk 2: Motivatie	25
2.1. Wat is motivatie?.....	25
2.2. Soorten motivatie	26
2.2.1. <i>Intrinsieke motivatie</i>	26
2.2.2. <i>Extrinsieke motivatie</i>	26
2.2.3. <i>Voorkeur naar intrinsieke of extrinsieke motivatie?</i>	27
2.2.4. <i>Zelfdeterminatietheorie (ZDT) – Vansteenkiste Maarten</i>	27
2.3. De gemotiveerde leerling	28
Hoofdstuk 3: Leerproblemen en leerstoornissen.....	30
3.1. Wat zijn leerproblemen?	30
3.1.1. <i>Interne factoren</i>	30
3.1.2. <i>Externe factoren</i>	31
3.1.3. <i>Sociaal- emotionele problemen</i>	31
3.1.3.1. <i>Faalangst</i>	31
3.1.3.2. <i>Slachtoffers van pestgedrag</i>	32
3.2. Leerstoornissen	32
3.2.1. <i>Dyslexie</i>	33
3.2.1.1. <i>Huiswerkbegeleiding</i>	33
3.2.2. <i>Dyscalculie</i>	34
3.2.2.1. <i>Huiswerkbegeleiding</i>	34
3.2.3. <i>ADHD</i>	35

3.2.3.1. Huiswerkbegeleiding	35
3.2.4. Autisme	36
3.2.4.1. Huiswerkbegeleiding	37
Besluit	38
3. Praktijk.....	40
Inleiding.....	40
Hoofdstuk 1: Verantwoording onderzoeksmethodiek.....	41
Hoofdstuk 2: Resultaten onderzoek.....	42
2.1. Is er een verschil in de algemene werking tussen de verschillende dagcentra? ..	42
2.1.1. <i>Is er een verschil in missie en visie?</i>	42
2.1.2. <i>Is er een verschil in doelgroep?</i>	43
2.1.3. <i>Is er een verschil in de kijk ten opzichte van huiswerkbegeleiding?</i>	43
2.2. Is er een verschil in de aanpak van huiswerkbegeleiding tussen de verschillende dagcentra?.....	44
2.2.1. <i>Is er een overeenkomstig doel bij de verschillende dagcentra wat betreft de huiswerkbegeleiding?</i>	44
2.2.2. <i>Is er een verschil in het verloop van de huiswerkbegeleiding tussen de verschillende dagcentra?</i>	44
2.2.3. <i>Is er een verschil in aanpak tussen jongere en oudere kinderen in de verschillende dagcentra?</i>	47
2.2.4. <i>Is er een verschil in aanpak tussen jongens en meisjes in de verschillende dagcentra?</i>	47
2.2.5. <i>Maken de verschillende dagcentra gebruik van spelletjes tijdens het huiswerk?</i>	47
2.2.6. <i>Waar maken de kinderen huiswerk in de verschillende dagcentra?</i>	47
2.2.7. <i>Is er een verschil in het noteren van het verloop van het huiswerk tussen de verschillende dagcentra?</i>	48
2.3. Wordt er gebruik gemaakt van methodieken tijdens de huiswerkbegeleiding, zo ja van welke methodieken? Zijn hierbij overeenkomsten tussen de verschillende dagcentra?.....	49
2.4. Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra?	49

2.4.1. Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra met de ouders/opvoedingsverantwoordelijken?	49
2.4.2. <i>Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra met de school?</i>	50
2.5. Is er een verschil tussen de verschillende dagcentra in het motiveren van de kinderen om huiswerk te maken?.....	51
2.6. Is er een verschil tussen de verschillende dagcentra bij het maken van huiswerk met kinderen met leerproblemen en leerstoornissen?	52
2.6.1. <i>Faalangst en Slachtoffers van pestgedrag</i>	52
2.6.2. <i>Dyslexie</i>	53
2.6.3. <i>ADHD</i>	53
2.6.4. <i>Autisme</i>	53
Hoofdstuk 3: Conclusies en aanbevelingen	54
3.1. Conclusies	54
3.1.1. <i>Algemene werking</i>	54
3.1.2. <i>Aanpak huiswerkbegeleiding</i>	54
3.1.3. <i>Methodieken</i>	55
3.1.4. <i>Communicatie</i>	55
3.1.4.1. <i>Ouderbetrokkenheid</i>	55
3.1.4.2. <i>Schoolbetrokkenheid</i>	56
3.1.5. <i>Motivatie</i>	56
3.1.6. <i>Leerproblemen en leerstoornissen</i>	56
3.2. Aanbevelingen	56
3.2.1. <i>Aanbevelingen naar dagcentrum De Ark:</i>	57
Besluit	58
4. Kritische kijk.....	59
Inleiding.....	59
Hoofdstuk 1: Dagcentrum De Ark	60
Hoofdstuk 2: Thema	62
2.1. Thema	62

2.2. Reflectie vervolgonderzoek.....	62
Hoofdstuk 3: Persoonsgebonden traject.....	63
Besluit	65
Algemeen Besluit	66
Bibliografie	68
Bijlagen	72
Bijlage 1: Onderzoeksvragen.....	73
Bijlage 2: Richtlijn interview	75
Bijlage 3: Interview Dagcentrum 't Spant	77
Bijlage 4: Interview Dagcentrum De Passer.....	88
Bijlage 5: Interview Dagcentrum De Sluis	98
Bijlage 6: Interview Dagcentrum Houthalen	108

Lijst van afkortingen

ADHD: Attention Deficit Hyperactivity Disorder

BZW: Begeleid Zelfstandig Wonen

CB: Contextbegeleiding

CBJ: Comité voor Bijzondere Jeugdzorg

CLB: Centrum voor Leerlingenbegeleiding

DBCBC: Dagbegeleiding en Contextbegeleiding

DC: Dagcentrum

LCO: Lokaal Cliëntoverleg

POS: Problematische Opvoedingssituatie

ZDT: Zelfdeterminatietheorie

Inleiding

Er begint een einde te komen aan mijn opleiding sociaal-agogisch werk, optie maatschappelijk werk. Tijdens deze drie jaren van de opleiding heb ik heel wat competenties vergaard, zowel in theorie als in praktijk. Een professionele stage binnen het werkveld vormde de laatste spurt naar het behalen van een diploma. Bij die stage hoort een eindwerk, waarin ik de kans heb gekregen om een eigen onderzoek te voeren.

Dit eindwerk is opgebouwd rond de centrale vraag: “Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in Limburgse dagcentra voor gezinnen in een problematische opvoedingssituatie?”. In overleg met mijn stagementor, Wendy Gaens heb ik ervoor gekozen om dit onderzoek te voeren. Wanneer ik aanbevelingen heb voor Dagcentrum De Ark, mag ik deze eventueel later implementeren in de werking van het dagcentrum.

Ik heb voor dit onderwerp gekozen in samenspraak met mijn stagementor Wendy. Aangezien ik tijdens mijn stage dagelijks in contact kom met het begeleiden van huiswerk, leek het mij aangewezen om mijn eindwerk hierrond op te bouwen. Bovendien is het voor mijn stageplaats, Dagcentrum De Ark ook een zinvol onderzoek. Zij komen immers meer te weten over andere dagcentra in Limburg. Daarnaast is het voor mijn stageplaats interessant om te weten hoe andere dagcentra precies omgaan met huiswerkbegeleiding. In de toekomst is er misschien de mogelijkheid dat de Limburgse dagcentra zullen samenwerken rond een project rond huiswerkbegeleiding.

Huiswerkbegeleiding is essentieel binnen de werking van een dagcentrum binnen de Bijzondere Jeugdzorg. De jongeren verblijven er na de schooluren tot omstreeks 19.00 uur. In die periode is het belangrijk dat kinderen aandacht besteden aan werk voor school. Bij jongeren die in zo'n dagcentrum verblijven, zijn er vaak moeilijkheden op school. Daarom is het noodzakelijk dat ze hierin ondersteund en begeleid worden.

In het eerste deel van dit eindwerk kan u een situering terugvinden van mijn stageplaats, namelijk Dagcentrum De Ark. Dagcentrum De Ark is een afdeling van Vzw De Wiekslag. Ook van alle afdelingen binnen de Vzw vindt u een overzicht terug.

Om mijn onderzoek uit te voeren heb ik zowel gebruik gemaakt van een literatuurstudie als van een praktijkonderzoek. In het tweede deel van dit eindwerk vindt u het theoretisch kader terug. Hierin bespreek ik eerst het thema huiswerk en huiswerkbegeleiding. Vervolgens ga ik dieper in op het begrip motivatie en de soorten motivatie. Daaropvolgend bespreek ik een methode om de motivatie bij jongeren te verhogen, namelijk de zelfdeterminatietheorie. Als

laatste bespreek ik enkele leerproblemen en leerstoornissen. Bovendien behandel ik bij elk leerprobleem en bij elke leerstoornis hoe de huiswerkbegeleiding in theorie het best kan worden aangepakt.

In het derde deel van dit eindwerk, het praktijkonderzoek, toets ik de praktijk aan de theorie. Eerst geef ik een verantwoording weer van de keuze van onderzoeksmethodiek. Daarna volgen de resultaten van mijn onderzoek. Ik heb vier dagcentra binnen de Bijzondere Jeugdzorg in Limburg geïnterviewd met betrekking tot de aanpak van huiswerkbegeleiding. Vervolgens geef ik een aantal conclusies weer, om daarna af te sluiten met een aantal aanbevelingen voor Dagcentrum De Ark.

In het vierde deel van dit eindwerk kan u een kritische kijk terugvinden op de stageplaats, op het thema van het eindwerk, en op mijn persoonsgebonden traject.

Ik sluit dit eindwerk af met een algemeen besluit waarin ik de vragen die de rode draad vormen doorheen mijn eindwerk van een antwoord voorzie.

Ik wens u alvast veel leesplezier en hoop u met dit eindwerk te kunnen boeien.

1. Situering stageplaats

Inleiding

Momenteel loop ik stage in Dagcentrum De Ark, dit is een afdeling van Vzw De Wiekslag. In dit eerste deel van mijn eindwerk wordt Vzw de Wiekslag toegelicht. Zo wordt beknopt de missie en de visie van de Vzw besproken. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op de doelgroep en de doelstellingen van de organisatie. Ten slotte wordt het hulpverleningsaanbod besproken. Dit kan worden opgesplitst in het residentiële, het semi-ambulante en het ambulante aanbod, dewelke kort zullen worden toegelicht.

Na de uiteenzetting van Vzw de Wiekslag, bespreek ik mijn werkelijke stageplaats, namelijk Dagcentrum De Ark. De doelgroep, de doelstellingen, de werkwijze en de verschillende begeleidingen, die in het dagcentrum worden gegeven, komen achtereenvolgens aan bod.

Aansluitend wordt dieper ingegaan op het thema huiswerkbegeleiding. Zo worden onder andere de leeromgeving en de methodieken die worden gehandhaafd bij de huiswerkbegeleiding in het dagcentrum besproken.

Als samenvatting volgt er ten slotte een besluit.

Hoofdstuk 1: Vzw De Wiekslag

1.1. Missie en visie

De hulp die wordt geboden bij Vzw De Wiekslag is intensief, maatschappelijk aanvaardbaar en gericht op de totale persoonsvorming van de cliënten. Er wordt gewerkt met een onbevooroordeelde inzet op basis van respect voor de menselijke waardigheid. Bovendien worden de bescherming en de persoonlijke levenssfeer gewaarborgd.

In hoofdzaak wordt er gekeken naar de minst bevoorrechte sociale groepen uit de regio van de voorzieningen. Het is belangrijk volgens De Wiekslag dat de begeleiding aan huis of dicht bij huis verloopt.

Om flexibel te kunnen inspelen op noden en vragen uit de maatschappij worden er ook projecten in het kader van het jeugdwelzijn gerealiseerd.

1.2. Doelgroep en doelstellingen

Vzw De Wiekslag is een dienstencentrum binnen de bijzondere Jeugdbijstand en is erkend door de Vlaamse gemeenschap. De hoofddoelstelling is het bieden van kwalitatieve dienstverlening aan minderjarigen in een problematische opvoedingssituatie (POS).

De medewerkers van Vzw De Wiekslag doen dit in nauwe samenwerking met de ruime leefomgeving van de kinderen en de jongeren zoals de ouders, broers, zussen, familieleden en derden uit betekenisvolle sociale verbanden. Een begeleiding aan huis of dicht bij huis is het opzet. De Wiekslag handelt voor haar cliënteel in opdracht van verwijzende instanties, namelijk de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en de Jeugdrechtbank.

1.3. Voorzieningenaanbod

Vzw De Wiekslag heeft een begeleidingsaanbod van 144 plaatsen die verspreid zijn over de verschillende afdelingen. (Tot op heden: Dagcentrum De Ark heeft op dit moment 9 DBCB (DB: dagbegeleiding – CB: contextbegeleiding) en 5 CB (contextbegeleiding). Dat wil zeggen dat De Ark een totaal van 14 begeleidingen heeft. In totaal zijn er 144 plaatsen te verdelen onder De Wiekslag, dus $144 - 14 = 130$ cliëntsystemen te verdelen over de andere afdelingen.)

Er zijn drie types van voorzieningen.

1.3.1. Residentiële aanbod

Onder het residentiële aanbod vallen vier leefgroepen. Ten eerste is er Sprankel, hier verblijven kinderen tussen 2,5 en 12 jaar. Door moeilijkheden in de opvoeding van de kinderen wordt door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of door de Jeugdrechter beslist om een kind tijdelijk niet thuis te laten wonen. Ten tweede is er de Meisjesgroep, in deze leefgroep wonen meisjes tussen 12 en 20 jaar die tijdelijk niet thuis, noch bij familie of in een pleeggezin kunnen wonen. Ten derde is er het Kamertrainingscentrum. Het Kamertrainingscentrum is een huis met 12 studio's waar jongens en meisjes van 17 tot 20 jaar wonen onder begeleiding. Ten slotte is er nog de Jongensgroep, hier worden jongens vanaf 12 jaar residentieel begeleid. Deze jongens hebben omwille van individuele kenmerken en contextfactoren nood aan een netwerk van zorg.

In al deze gevallen neemt een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of een Jeugdrechter de beslissing. Elke jongere wordt vanuit de verwijzende instantie bijgestaan door een consulent.

1.3.2. Semi-ambulante aanbod

Onder het semi-ambulante aanbod behoort Dagcentrum De Ark. Dit is mijn stageplaats en wordt later, in hoofdstuk 2, bondig uitgelegd.

1.3.3. Ambulante aanbod

Als derde is er het ambulante aanbod, hetgeen wordt verdeeld onder vier verschillende diensten. Ten eerste is er de dienst begeleid zelfstandig wonen, BZW De Brug. Dit is voor zowel jongens als meisjes van 17 tot 21 jaar. Hier worden jongeren begeleid in het zelfstandig wonen in een eigen studio, huis of appartement. Ten tweede is er De Brug Thuisbegeleidingsdienst. Hierbij worden een aantal gezinnen begeleid met kinderen jonger dan 18 jaar. Ten derde is er De Zevensprong, hier wordt begeleiding aan huis georganiseerd bij een aantal gezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar. En ten vierde is er Kristal, een intensieve kortdurende thuisbegeleidingsdienst van een aantal gezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar.

Alle gezinnen worden verwezen door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of door een Jeugdrechter. Elk gezin wordt bijgestaan door een consulent van de verwijzer.

Hoofdstuk 2: Dagcentrum De Ark

Dagcentrum De Ark is een afdeling van De Wiekslag Vzw en is erkend door de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand van de administratie voor gezin en maatschappelijk welzijn bij het ministerie van de Vlaamse gemeenschap. Het is een centrum voor gezinnen waar jongens en meisjes van 6 tot 18 jaar na school en tijdens schoolvakanties naartoe komen.

2.1. Doelgroep

De Ark is er voor gezinnen die moeilijkheden ervaren in het opvoeden van de kinderen. Daarenboven gaat het om families die problemen hebben op één of meerdere van de volgende gebieden: wonen, huishouden, inkomen en geldbesteding, ziekte of scheiding, werkloosheid, administratie, vrijetijdsbesteding enzovoort. Tot de doelgroep behoren gezinnen die worden verwezen door een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of een Jeugdrechtbank. De jongeren die in De Ark verblijven zijn tussen 6 en 18 jaar oud. Gezinnen uit Groot-Hasselt zijn het werkingsdomein van het dagcentrum.

Elke jongere wordt vanuit de verwijzende instantie, namelijk het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of de Jeugdrechtbank, bijgestaan door een consulent.

2.2. Doelstellingen

De Ark vindt het welzijn van alle kinderen die in het gezin verblijven erg belangrijk. Daarom richten ze hun aandacht op een begeleiding van het hele gezin. Het grootste doel daarbij is dat het welzijn van alle kinderen bevorderd wordt.

Ze gaan samen met de gezinsleden op zoek naar oplossingen die de levensomstandigheden voor elk lid van het gezin beter maken.

Dagcentrum De Ark biedt actieve ondersteuning in de gezinnen op alle gebieden van het leven zoals opvoeding, huisvesting en huishouden, inkomen, geldbesteding en administratie, tewerkstelling, onderwijs en opleiding, vrijetijdsbesteding, familierelaties en sociale contacten, lichamelijk en geestelijk welzijn.

2.3. Werkwijze

De kinderen en jongeren worden na schooltijd tijdelijk opgevangen in het dagcentrum tot 19.00 uur. Ze komen daarnaast ook in de vakantieperiodes naar het dagcentrum van 09.00 uur tot 17.00 uur. 's Avonds worden de jongeren opgehaald door de ouders.

In het dagcentrum wordt er gewerkt aan intensieve huiswerkbegeleiding. In het kader hiervan wordt er zeer regelmatig een overleg gepland met de school van alle kinderen uit het gezin. Ook in de examenperiode is er huiswerkbegeleiding vanuit het dagcentrum.

Daarnaast worden kinderen en jongeren individueel gesteund in het dagcentrum. Zo wordt elke dag samen gegeten en worden de kinderen en jongeren actief ondersteund om lid te worden en/of te blijven van verenigingen zoals sportclubs en jeugdbewegingen. Daarenboven worden er zowel binnens- als buitenshuis activiteiten op maat georganiseerd.

Ten slotte werkt men vanuit het dagcentrum intensief samen met verschillende partijen. Minstens één keer per week zit de Ark samen met het gezin. De begeleiding in het gezin wordt praktisch ingevuld. Er wordt intensief samengewerkt met andere hulpverleners en maatschappelijke organisaties. Om de drie maanden worden er eveneens contacten gehouden met de verwijzer, rond de evolutie van het gezin. Het gaat hier om een driehoeksoverleg tussen de verwijzer, het dagcentrum en de cliënten. Tussendoor zijn er ook informelere contacten tussen het dagcentrum en de verwijzer, via mail of telefonisch. Dit wordt gedaan om de situatie van de cliënt te bespreken indien nodig.

2.4. Begeleiding

2.4.1. *Individuele begeleiding*

Voor elke jongere is er een individuele begeleider. Deze persoon gaat samen met de jongere en zijn gezin na waar aan moet worden gewerkt. De inbreng van de jongere is belangrijk als uitgangspunt. De individuele begeleiding kan op verschillende manieren worden ingevuld. Zo kunnen er vaste tijdstippen voor gesprekken zijn. Eveneens is het mogelijk dat gesprekken gebeuren op een lossere manier, zoals bijvoorbeeld tijdens het knutselen.

2.4.2. *Groepsbegeleiding*

In het dagcentrum worden verschillende taken ingevuld, zowel huiswerk als huishoudelijke taken. Het dagcentrum is ingedeeld in een living, een keuken, huiswerkkamers en een ruimte waar de jongeren kunnen kalmeren, indien nodig. Dit brengt de sfeer van een echt huis, het is immers de bedoeling dat de kinderen zich thuis voelen. In het dagcentrum is er oog voor allerlei zaken, zoals samen eten, samen spelen, samen praten,... Dankzij de groepsbegeleiding en het in contact komen met andere jongeren leren de kinderen veel bij. Ze krijgen te maken met een groepsleven, waarin ze leren functioneren en medeverantwoordelijkheid leren op te nemen. Bovendien worden er allerlei activiteiten in groep uitgevoerd. Het is belangrijk dat de jongeren sociale vaardigheden ontwikkelen. Om dit werkbaar en tevens plezierig te houden, zijn duidelijke afspraken noodzakelijk. Naargelang

de noden van de jongeren worden er ook gesprekken in groepsverband gedaan, zoals bijvoorbeeld het kringgesprek. Het doel van zo'n gesprek is dat elke jongere een stem heeft binnen het dagcentrum. Participatie van de cliënt is immers erg belangrijk. Het is de bedoeling dat de jongeren hun mening geven en zelf voorstellen doen rond wat er anders kan. Bovendien kunnen ze hier van de gelegenheid gebruik maken om suggesties te doen rond activiteiten die zij interessant vinden.

2.4.3. Contextbegeleiding – Mobiele begeleiding

Contextbegeleiding en mobiele begeleiding zitten in elkaar verweven. Vroeger heette dit concept 'mobiele begeleiding' vermits men 'op de baan' was. Hierin zitten zowel huisbezoeken als begeleiding in verband met de omgeving vervat. Schoolbegeleiding en gezinsbegeleiding zijn hier de grootste pijlers.

Wekelijks vindt er een gesprek in het gezin plaats over eventuele problemen of evoluties van het gezin. De Ark begeleidt niet alleen de jongere die in het dagcentrum verblijft, maar het hele cliëntstelsel. Zowel de ouders als de broers en zussen worden betrokken in de begeleiding van de jongere. Bovendien worden alle belangrijke actoren en steunfiguren gekoppeld aan de begeleiding, zoals grootouders, nonkels, tantes, burens en vrienden.

Met de school is er een trimestrieel contact, dit vindt zowel bij een positieve als bij een negatieve evolutie plaats. Tijdens zo een trimestrieel contact zijn alle betrokken actoren aanwezig, zoals de leerkracht, de zorgleerkracht, een maatschappelijk assistent van het CLB, de ouders van de jongere, de consulente van de verwijzer en de contextbegeleider. Wanneer er bepaalde problemen in de Ark zijn met betrekking tot de school, wordt er gevraagd naar een gesprek. Tijdens zo een overleg wordt gesproken over de vooruitgang die de jongere zowel op school als thuis als in het dagcentrum doormaakt. Bovendien worden bepaalde problemen besproken en wordt er gekeken naar hoe die problemen kunnen worden opgelost. Door samen te brainstormen over oplossingen, wordt de communicatie versterkt.

Ook is er een contact met de school bij de opstart en aan het einde van het schooljaar. Daarnaast is het dagcentrum zich ervan bewust dat elk gezin andere noden heeft. Zo gaat de begeleider op vraag van de ouders bijvoorbeeld mee naar een oudercontact. Bovendien wordt er steeds een kopie gemaakt van de tussentijdse rapporten van de jongere, zo zijn alle begeleiders van de Ark op de hoogte van hoe hij/zij het doet op school en kan dit eventueel worden opgenomen tijdens de huiswerkbegeleiding.

Om de communicatie tussen de school, de Ark en de ouders te bevorderen is er het heen-en-weer-schriftje. Het hoofddoel hiervan is dat de communicatie tussen de drie partijen

bevorderd wordt. Via zo een schriftje wordt er kort op de bal gespeeld bij probleemgedrag. Ook worden op die manier alle partijen op de hoogte gehouden van de evoluties van de jongere. Het gedrag van de jongere wordt hierin beschreven. Bovendien heeft dit schrift een invloed op het kind. Vermits hij weet dat de drie partijen op die manier met elkaar communiceren, is hij meer gemotiveerd om zich goed te gedragen. Zo wil de jongere vaak indruk maken op de drie partijen. Wanneer er dan positieve dingen in het schriftje staan, raakt hij extra gemotiveerd om het te tonen aan de andere partijen.

2.5. Huiswerkbegeleiding

2.5.1. *Leeromgeving*

De kinderen komen na schooltijd naar de Ark. Eerst wordt samen met hen een vieruurtje gegeten en wordt er door de begeleider gevraagd hoe hun dag is geweest. Na het vieruurtje vragen de begeleiders naar hun agenda. Een dagdagelijkse controle van de agenda is zeer belangrijk, zo is de begeleider op de hoogte van het huiswerk dat de jongere heeft. Bovendien kunnen eventuele nota's dan besproken worden met de jongere. Er wordt aandacht besteed aan de lessen en huistaken die de jongere heeft. Samen wordt er gewerkt aan een geschikte leermethode voor elk individueel kind. Zo krijgt elke jongere de individuele zorg die hij nodig heeft. Eveneens wordt rekening gehouden met moeilijkheden, leerproblemen, leerstoornissen en gedragsstoornissen. Iedere jongere wordt beschouwd als uniek en krijgt de zorg die hij nodig heeft.

Elke jongere heeft zijn eigen plekje om zijn/haar huiswerk te maken. Het is uiteraard zo dat er verschillende huiswerkkamers voorzien zijn. Iedere jongere heeft een vaste plek. Voor de kinderen die snel afgeleid zijn, zijn er aparte huiswerkkamers, zodat ze alleen zijn en zich volledig kunnen concentreren op hun taken. In de andere huiswerkkamers zitten maximum drie jongeren. Meestal zitten de kinderen niet samen, vermits ze op andere uren toekomen in De Ark.

De huiswerkkamers zijn eenvoudig ingericht, dit om afleiding te voorkomen. Het is een rustige plek waar de kinderen in alle stilte hun huiswerk kunnen maken. De leeromgeving is namelijk heel belangrijk. Vermits ze in een kalme omgeving zitten, zijn ze meer geconcentreerd en minder snel afgeleid.

2.5.2. *Methodieken*

Een eerste methodiek waarvan sprake is in De Ark is het emancipatorisch werken. Tijdens het begeleiden van het huiswerk tracht men de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de jongere te verhogen. Bovendien wordt de individuele en maatschappelijke weerbaarheid

versterkt. Het doel hiervan is dat de afhankelijkheid van de begeleider tot het minimum wordt herleid. De jongere wordt geacht zelfstandig te werken. Op die manier krijgt het kind meer vertrouwen in zichzelf en wordt de afhankelijkheid van een begeleider verkleind. Ook is het belangrijk dat de jongere wordt aangesproken op zijn verantwoordelijkheid. Hun zelfbeschikkingsrecht wordt te allen tijde gerespecteerd. Vanaf een bepaalde leeftijd is een kind echter verantwoordelijk voor zijn of haar huiswerk. Het is belangrijk dat de jongeren gewezen worden op hun eigen verantwoordelijkheid. Daarboven worden ook de gevolgen hiervan gekaderd. De jongeren worden gestimuleerd om hun vaardigheden in te zetten. Zelfredzaamheid heeft echter zijn grenzen. Indien nodig kunnen ondersteunende factoren geïnstalleerd worden wanneer blijkt dat de jongere niet over voldoende vaardigheden beschikt om zelf zijn huiswerk te maken.

Een tweede belangrijke methodiek die wordt gehandhaafd is empowerment. Door te focussen op de sterktes van de jongere en hem daarover aan te spreken tijdens de huiswerkbegeleiding, wordt de jongere extra gemotiveerd. Natuurlijk zal het kind ook huiswerk hebben waarin hij wat zwakker is. In deze situaties worden er gericht complimenten gegeven wanneer de jongere een oefening goed maakt.

Een derde methode is dat er soms gewerkt wordt aan de hand van een spel. Bij de kleine kinderen gaat dit vaak heel vlot. Op die manier zijn ze geïnteresseerd en minder snel afgeleid.

Een vierde methode die het dagcentrum gebruikt is het werken met aparte huiswerkkamers. De Ark telt vier huiswerkkamers, verspreid over het gebouw. De kinderen die het meest worden afgeleid, hebben een eigen huiswerkkamer. In de andere twee huiswerkkamers zitten maximum drie jongeren samen. In elke huiswerkkamer hangen de afspraken op. Wanneer de jongeren zich niet gedragen, worden ze herinnerd aan de regels vermits ze er zichtbaar tegen de muur hangen. Bovendien ligt in elke studeerkamer een huiswerkmap. Het is de taak van de begeleider om na het huiswerk te noteren hoe het verliep en hoeveel tijd het in beslag nam. Dit wordt gedaan om goede begeleiding te continueren.

De laatste methode die De Ark bij enkele jongeren gebruikt, is het heen-en-weer-schriftje, zoals reeds vermeld is. Dit is een schriftje dat steeds in de boekentas van de jongere zit. Op die manier wordt de communicatie tussen de school, de ouders en het dagcentrum onderhouden. Wanneer de jongere iets positiefs heeft gedaan, wordt dit vermeld in het schrift. Zo zijn alle partijen op de hoogte van wat de jongere doet. Het gaat hier niet alleen om de positieve punten, maar ook om de negatieve punten. Daarenboven staan er handvaten tussen de school, de ouders en het dagcentrum in.

Besluit

Vzw De Wiekslag werd bovenstaand gesitueerd aan de hand van het beschrijven van de missie, de visie, de doelgroep en de doelstellingen. De tekst omschrijft wat Vzw De Wiekslag wil bereiken in het begeleiden van de gezinnen. De verschillende afdelingen van Vzw De Wiekslag zijn hierbij kort besproken. Mijn werkelijke stageplaats, Dagcentrum De Ark werd daarentegen diepgaander besproken. In deze omschrijving werd het thema huiswerkbegeleiding uitgebreid belicht. Dit onderwerp vormt de rode draad in het theoretisch en praktisch gedeelte van mijn eindwerk. In het theoretisch gedeelte wordt aan de hand van literatuurstudie dieper ingegaan op die huiswerkbegeleiding. In het praktische gedeelte wordt onderzocht hoe andere dagcentra in Limburg omgaan met huiswerkbegeleiding. Een extra aandachtspunt ligt hier bij de methodieken die men in andere dagcentra inzake huiswerkbegeleiding gebruikt. Eventueel kan zo een methodiek later worden geïmplementeerd in de werking van Dagcentrum De Ark.

2. Theoretisch kader

Inleiding

Het centrale thema van mijn eindwerk is huiswerkbegeleiding. Aan de hand van deze theoretische onderbouw tracht ik meer informatie te bieden over dit onderwerp.

In het eerste hoofdstuk wordt dieper ingegaan op wat huiswerk precies is. Voordat er wordt beschreven hoe een kind het best kan worden bijgestaan met zijn huiswerk, is het goed even stil te staan bij het huiswerk zelf. Nader wordt geschetst wat de bedoeling is van huiswerk. Bovendien wordt ingegaan op welke factoren een rol spelen bij huiswerk. Binnen het eerste hoofdstuk worden ook de spanningen die ontstaan tijdens het maken van huiswerk benoemd.

Het tweede hoofdstuk gaat over motivatie. Eerst wordt beschreven wat motivatie concreet is. Vervolgens wordt aangehaald dat iedereen te maken krijgt met motivatie, zowel in het dagelijks leven als op school. Daarna worden de verschillende soorten motivatie besproken. Intrinsieke en extrinsieke motivatie worden grondig verklaard. Daaropvolgend wordt gekeken welke soort motivatie de voorkeur krijgt. Vervolgens wordt de zelfdeterminatietheorie besproken. Dit is een methode om de motivatie bij jongeren te verhogen. Als laatste wordt in dit hoofdstuk een overzicht gegeven van de gemotiveerde leerling.

In het derde hoofdstuk komen leerproblemen en leerstoornissen aan bod. Eerst wordt beschreven wat leerproblemen precies zijn. Bovendien worden de verschillende factoren die met leerproblemen te maken hebben besproken. Zowel de interne als de externe factoren worden behandeld. Daarenboven wordt ingegaan op sociaal-emotionele problemen die gepaard kunnen gaan met leerproblemen. Zo worden faalangst en slachtoffers van pestgedrag besproken. Naast leerproblemen worden leerstoornissen aangekaart. Om te beginnen wordt het begrip leerstoornissen verklaard. Daarna wordt ingegaan op vier vormen van leerstoornissen: dyslexie, dyscalculie, ADHD en autisme worden behandeld. Bovendien wordt bij elke individuele leerstoornis een overzicht gegeven van een op maat gerichte huiswerkbegeleiding.

Om het theoretische deel samen te vatten, volgt er ten slotte nog een besluit.

Hoofdstuk 1: Huiswerk

1.1. Wat is huiswerk?

Het is vanzelfsprekend dat huiswerk bij het volgen van lessen hoort. School en huiswerk vallen dus samen, het is iets wat je accepteert als schoolgaande jongere. Vrijwel in elke school wordt bijna dagelijks huiswerk opgegeven, waarbij de school beslag legt op de vrijetijd van de kinderen en hun ouders. Huiswerk omvat het geheel van studieopdrachten en taken die te vervullen zijn buiten de schooluren. Huiswerk is een overkoepelend begrip voor verschillende zaken. Zo behoren zowel lessen als taken tot dit begrip. Met lessen worden overhoringen bedoeld. Er wordt verwacht van het kind om een les in te studeren zodat hij in staat is om een toets te kunnen maken over de te kennen leerstof. Met taken worden huistaken bedoeld. Van de vaardigheden die in de klas werden aangeleerd, wordt verwacht dat de kinderen deze vaardigheden kunnen toepassen.¹

Huiswerk is een vorm van het verwerken van leerstof. De aandacht wordt vooral geschonken aan de toepassing van kennis, het ontwikkelen van vaardigheden. Bovendien wordt van de jongere verwacht om inzicht te krijgen in dit alles.

1.1.1. Wat is hét doel van huiswerk?

Het doel van huiswerk is dat het in gang gezette leerproces op school, thuis voltooid zal worden. Bovendien wordt van de leerkracht verwacht dat deze precies vertelt hoe de leerstof het best kan worden verwerkt. Daarenboven moet de taak aansluiten bij wat de jongeren reeds geleerd hebben. Huistaken mogen niet gaan over nooit eerder geziene leerstof, huiswerk ligt namelijk in het verlengde van de aangeboden leerstof op school. Dit is noodzakelijk zodat men de kans heeft om over te gaan naar nieuwe leerstof. Eveneens moet de leerkracht constant rekening houden met individuele verschillen tussen jongeren.

Het grootste doel van huiswerk maken is dat kinderen zelfstandig aan het werk gaan. Het moedigt onder andere zelfdiscipline aan. Met zelfstandigheid wordt bedoeld dat kinderen verantwoordelijk zijn voor hun agenda. Als ze bereid zijn om hun agenda steeds in te vullen zoals het moet, wordt op hun verantwoordelijkheid gerekend.²

Belangrijk is dat een leerling actief betrokken is bij het maken van huiswerk. Een actieve houding bij het leren van theorie of bij het maken van een opdracht, draagt bij tot het

---

¹ AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid.*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's, p.15.

² AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid.*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's, p.35.

opnemen van kennis. Een actieve ingesteldheid zorgt er bovendien voor dat leerlingen langer onthouden wat ze hebben moeten leren. Op die manier is de leerling meer betrokken bij de leerstof zelf. Wanneer kinderen dus sneller leren en makkelijker onthouden, raken ze ook meer gemotiveerd vermits de resultaten er zijn. Zo zien ze het resultaat van hun inspanningen en op die manier wordt leren ook leuker. De basis van het zelfvertrouwen van kinderen ligt bij de leerkracht, de begeleider en ten zeerste bij de ouders. Het zelfvertrouwen moet gestimuleerd worden. Wanneer een kind bijvoorbeeld een goede toets maakt van een vak waar hij anders niet zo goed op scoort, is het van belang om dit extra te benadrukken. Op deze manier wordt een kind extra gemotiveerd en dit creëert bovendien meer zelfvertrouwen.¹

1.2. Wat is huiswerkbegeleiding?

Het woord 'huiswerkbegeleiding' verklaart zichzelf, namelijk het begeleiden van huiswerk. Het is belangrijk dat het een dagelijkse begeleiding is. Kinderen hebben namelijk zo goed als elke dag huiswerk, daarom is het van belang dat men daar dagelijks mee geholpen wordt. Het weekend is het moeilijkste moment om kinderen te motiveren tot huiswerk, omdat er dan andere en fijnere activiteiten zijn die moeilijk te weerstaan zijn. Daarom is het van belang dat de kwaliteit en de hoeveelheid van het geleerde gecontroleerd wordt. De taak van de begeleider bestaat uit het overhoren van lessen, het plannen van taken en het nakijken van opdrachten.²

Huiswerkbegeleiding is het ondersteunen van kinderen in die zin van hen te sturen, uitleg te geven wanneer het kind iets niet begrijpt, samen huiswerk te verbeteren enzovoort. De aandacht gaat hier vooral uit naar het huiswerkresultaat. Wanneer de zelfstandigheid van de leerling meer centraal komt te staan, verschuift de focus van de begeleiding naar het ondersteunen van het huiswerkproces. De begeleiding van huiswerk moet vooral gericht zijn op de ondersteuning van het gehele leerproces. Dit wil zeggen dat de begeleider het kind zelfstandig laat werken naargelang dit haalbaar is voor de jongere. Zo krijgt het kind ook de ruimte om fouten te maken en uit deze fouten te leren.³

Zo is het niet de bedoeling dat de begeleider veel uitleg geeft. De leerlingen worden geacht om kennis op school en uit boeken te verwerven.

Wanneer een begeleider te snel ingrijpt en uitleg wil geven, leidt dit tot "luie" kinderen. Daarenboven gaan de leerlingen op school minder opletten, vermits ze weten dat het later

---

¹ Studiekring, *Internet*, 2013. (<http://www.studiekring.nl/school-en-leren/het-nut-van-huiswerk>).

² S.B.I. DOUMA, *Internet*, 2013. (<http://www.sbidouma.nl/site/home/huiswerk/watishwb>).

³ AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid.*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's, p.99.

toch opnieuw wordt uitgelegd. Natuurlijk legt de begeleider de leerstof wel uit wanneer het echt niet anders kan. Het hoogste doel is om de leerlingen eerst zelfstandig te laten proberen.¹

Wanneer het kind moeilijkheden ervaart zijn de ouders vaak geneigd om de taak van het kind over te nemen of om bijkomende uitleg te geven. Op die manier worden kinderen afhankelijk en wordt het zelfstandig werken tevens tegengewerkt. Daarentegen kunnen ouders wel hints geven en antwoorden uitlokken, op die manier denkt het kind zelfstandig na en wordt de verantwoordelijkheid van het kind niet aangetast.²

“Maar huiswerkbegeleiding kan ook anders wanneer het meer gericht is op het ondersteunen van het proces. Hulp bieden door procesgerichte vragen te stellen volgens de vier fasen.: Laten we de opdracht nog eens lezen, wat wordt er gevraagd? Wat moet je hier eigenlijk doen? Heb je al eens eerder zo een taak gemaakt en hoe heb je het toen aangepakt? Hoe zou je eraan kunnen beginnen?”³ (AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., 2000) Op deze manier gaat het kind zelfstandig beginnen nadenken en reflecteren over zichzelf. Zo zal de jongere meer inzicht krijgen in wat er gevraagd wordt en zal hij op zelfstandige basis de opdracht kunnen volbrengen.

1.2.1. *Wat is hét doel van huiswerkbegeleiding?*

Het grootste doel van huiswerkbegeleiding is dat een kind leert leren. Daarom is huiswerkbegeleiding vooral van toepassing op kinderen die uit zichzelf weinig doen. Daarnaast is het vaak de enige manier om leerlingen met leerproblemen dagelijks door hun huiswerk heen te loodsen.

Huiswerkbegeleiding is echter ook aangeraden wanneer een kind te veel voor school doet. Wanneer iemand constant bezig is met huiswerk, loopt hij/zij het risico om overwerkt te geraken. Wanneer de begeleiders op een juiste manier kunnen overhoren, groeit het zelfvertrouwen en durven ze het huiswerk meer los te laten. De begeleiding van huiswerk moet uitsluitend gericht zijn op het ondersteunen van het leerproces.⁴

1.3. Spanningen

Huiswerk leidt tot spanningen in het huishouden. Zo staan zowel de kinderen als de ouders onder stress. De kinderen moeten het huiswerk maken en de ouders willen het huiswerk zo

---

¹ S.B.I. DOUMA, *Internet*, 2013. (<http://www.sbidouma.nl/site/home/huiswerk/watishwb>).

² AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid.*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's, p.100.

³ AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool? Sleutelen aan een huiswerkbeleid.*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's, p.100.

⁴ S.B.I. DOUMA, *Internet*, 2013. (<http://www.sbidouma.nl/site/home/huiswerk>).

goed mogelijk begeleiden. Daarom is het erg belangrijk dat huiswerk nuttig is. Ten eerste is het van groot belang dat leerkrachten overleggen met collega's en leerlingen. "Leraren en directies zouden op schoolniveau meer moeten stilstaan bij de meerwaarde van huiswerk", vindt Yvan Ameye (AMEYE, Y., 2013.), co-auteur van het boek 'Huiswerk in de basisschool: sleutelen aan een huiswerkbeleid'. "Veel leraren beslissen nog op eigen houtje hoe ze ermee omgaan, overleggen niet met collega's of leerlingen en denken niet na over het nut. Het wordt bijna beschouwd als een traditie en ze vullen het op een 'klassieke' manier in." Ten tweede is het belangrijk dat er een variatie zit in de opdrachten die worden opgelegd. "Huiswerk is meer dan reproduceren", zegt Veerle Verley (VERLEY, V., 2013.) van Steunpunt Diversiteit & Leren. "Het dient ook om vaardigheden en attitudes te ontwikkelen. Daarom is het interessanter om open opdrachten te bedenken. Dan kan je inspelen op interesses en kijken naar het proces in plaats van enkel naar het resultaat." Ten derde is het doorslaggevend dat de huistaak haalbaar is voor het kind. Daarom is het noodzakelijk dat men maatwerk toepast. "Geef geen gelijke taken aan elk kind, vraag wel een gelijkwaardige inspanning", zegt Yvan Ameye. (AMEYE, Y., 2013.) "Die differentiatie is er al vaak in de klas, maar als je echt wil inzetten op gelijke kansen, moet je dat principe ook doortrekken naar huiswerk." Ten vierde is het cruciaal dat men kiest voor ouderneutrale taken. Niet elke ouder is in staat om zijn kind even goed te begeleiden. "Thuis hoeven ouders ook geen leraar te spelen", zegt Yvan Ameye. (AMEYE, Y., 2013.) Daarom moeten scholen voor 'ouderneutrale' taken kiezen, die het huiswerk van kinderen tot een goed einde kunnen brengen zonder de hulp van een volwassene.¹

---

¹ Klasse, *Internet*, 2013. (<http://www.klasse.be/22797/klasse-roept-scholen-op-werk-te-maken-van-zinvol-huiswerk/>).

Hoofdstuk 2: Motivatie

2.1. Wat is motivatie?¹

“Motivatie is het proces waarbij doelgerichte activiteiten worden aangespoord en volgehouden.” (BOKHOVE-VAN WENSVEEN, N., 2011.)

We worden allemaal dagdagelijks geconfronteerd met motivatie, zoals bijvoorbeeld de motivatie om op te staan, om gezond te eten en om onze kamer netjes op te ruimen. Iedereen heeft nood aan motivatie om tot actie over te gaan. Dat maakt dat motivatie belangrijk is in het dagelijks leven.

Bovendien is motivatie van groot belang in het onderwijs. Kinderen die gemotiveerd zijn willen nieuwe dingen ontdekken, ze zijn nieuwsgierig maar vooral ook leergierig. Hier is sprake van echte doorzetters. Daarenboven is het van grote waarde gemotiveerd te zijn om nieuwe dingen te leren. Motivatie is echter ook belangrijk om de kennis en de vaardigheden die men reeds bezit, te laten zien en te gebruiken.

Motivatie is geen product maar een proces waarbij doelen worden aangespoord en volgehouden. Een motivering is enkel af te leiden uit handelingen, het is dus niet mogelijk om het te observeren. Voorbeelden van motivatie zijn inzet, keuzes en uitspraken zoals ‘Dat lijkt me een leuke opdracht!’ of ‘Ik heb geen zin in deze opdracht!’.

Motivatie heeft daarenboven te maken met doelen. Mensen hebben bepaalde doelen in hun leven. Als het om kinderen op school gaat hebben zij bijvoorbeeld het doel om te slagen op het einde van het jaar. Die persoon is hier wel of niet voor gemotiveerd om zijn doel te bereiken.

Belangrijk daarbij is dat kinderen worden aangespoord tot motivatie. Aansporing en volhouding zijn immers noodzakelijk om aan doelen te werken. Deze twee factoren zorgen ervoor dat men niet opgeeft, bepaalde doelen worden tenslotte slechts op lange termijn bereikt.

---

¹ BOKHOVE-VAN WENSVEEN, N., *Kinderen en hun manieren van leren: Motivatie in de klas*, Amersfoort, Kwintessens Uitgevers, 2011, 103 pagina's, p. 10 – 12.

2.2. Soorten motivatie¹

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Nadat dit onderscheid is toegelicht, wordt weergegeven wat de kenmerken zijn van de gemotiveerde leerling.

2.2.1. *Intrinsieke motivatie*

Intrinsieke motivatie is de motivatie die vanuit een innerlijke drang komt. Het is de soort motivatie die van binnenuit komt. Kinderen die intrinsiek gemotiveerd zijn hebben de eigenschappen dat ze leergierig en nieuwsgierig zijn. Ze vinden het leuk om een bepaald doel te bereiken en ze hebben daarenboven het gevoel de controle te hebben over het eigen leerproces. Bij intrinsiek gemotiveerde kinderen is er niet veel nodig om kinderen in actie te laten schieten.

Intrinsieke gemotiveerde kinderen zijn geïnteresseerd in de taak die ze moeten volbrengen. Bovendien hebben ze meer zelfvertrouwen. Dankzij het vertrouwen in zichzelf wordt het doorzettingsvermogen vergroot en zijn ze erg creatief in het maken van opdrachten. Dit alles leidt dan weer tot een grondige analyse van de leerstof, zo gaan ze georganiseerd en gestructureerd te werk. Aangezien ze een structuur hebben in de leerstof zal dit betere prestaties teweegbrengen.

2.2.2. *Extrinsieke motivatie*

Bij de extrinsieke vorm van motivatie daarentegen komt de motivatie van buitenaf. Een kind moet dan extra gemotiveerd worden om tot actie over te gaan. De extrinsieke motivatie komt dus van externe factoren zoals een beloning of een straf. Zo zullen ze bijvoorbeeld pas een taak uitvoeren wanneer ze hiervoor een beloning krijgen of om een straf te ontwijken.

Extrinsiek gemotiveerde leerlingen komen zelden tot positieve effecten. Dit komt doordat ze zich vooral richten op de uitkomst van het leren en niet op het proces van het leren. Deze kinderen zijn vaak op zoek naar een gemakkelijke weg om een voldoende te halen. Bovendien zijn ze sterk afhankelijk van externe factoren. Een probleem bij de extrinsieke motivatie is dat de stimuleringsmaatregel steeds sterker moet worden om het kind te motiveren.

---

¹ BOKHOVE-VAN WENSVEEN, N., *Kinderen en hun manieren van leren: Motivatie in de klas*, Amersfoort, Kwintessens Uitgevers, 2011, 103 pagina's, p. 13 – 14.

2.2.3. Voorkeur naar intrinsieke of extrinsieke motivatie?

Intrinsieke motivatie krijgt de voorkeur vermits deze kinderen geïnteresseerd zijn in de taak die ze moeten volbrengen. Het is dus beter wanneer een leerling intrinsiek gemotiveerd is. Maar dat wil niet zeggen dat extrinsieke motivatie helemaal verkeerd is. Wanneer er geen intrinsieke motivatie aanwezig is en eveneens niet te stimuleren valt, dan kan extrinsieke motivatie bijdragen aan het behalen van gewenste doelen.

2.2.4. Zelfdeterminatietheorie (ZDT) – Vansteenkiste Maarten¹

Leerlingen die iets kunnen studeren wat ze interessant vinden, zullen een grotere inspanning leveren. Dit is de basis voor intrinsieke motivatie. Maar leerlingen vinden niet alles leuk en boeiend, daarom maakt de zelfdeterminatietheorie een verschil tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Wanneer iemand intrinsiek gemotiveerd is, wordt de activiteit gedaan omwille van de activiteit op zich. Kinderen kunnen ook op een positieve manier extrinsiek gemotiveerd zijn. De activiteit op zich is dan misschien niet motiverend, maar ze doen het toch omdat het middel, bijvoorbeeld een beloning, een doel is dat ze persoonlijk belangrijk vinden. Een leerling vindt een vak niet intrinsiek boeiend, maar vindt dat vak wel zinvol voor zijn persoonlijke ontwikkeling of voor zijn latere leven. Ook die leerling is bereid om een grotere inspanning te leveren. Een leerling motiveren vrijwillig te kiezen voor schoolwerk is heel wat anders dan hem te pushen en hem onder druk te zetten om bepaalde inspanningen te leveren. Dat laatste is een vorm van extrinsieke motivatie. Hier zijn negatieve effecten aan gekoppeld. Daarom wordt in de zelfdeterminatietheorie een onderscheid gemaakt tussen verschillende extrinsieke drijfveren.

Zie tabel:

	Gecontroleerd		Autonoom	
Motivatie	Extrinsiek	Extrinsiek	Extrinsiek	Intrinsiek
Drijfveer	Verwachting, beloning, straf	Schuld, schaamte, angst zelfwaarde	Persoonlijke waarde, persoonlijk zinvol	Plezier, interesse
Gevoelens	Stress, druk	Stress, druk	Welwillendheid, vrijheid	Welwillendheid, vrijheid

¹ VANSTEENKISTE, M., Hoe we jongeren kunnen motiveren: toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidoscoop*, 2010, 15 pagina's.

Wanneer de extrinsieke drijfveren naar rechts worden opgeschoven, dan heeft de leerling minder het gevoel dat hem een taak wordt opgelegd, want het belang van de taak wordt dan gekoppeld aan de persoonlijke waarden van de leerling. Dit maakt dat hij het zinvol vindt. Het verschil tussen intrinsieke motivatie en alle vormen van extrinsieke motivatie zit in het boeiende, bezielende karakter van de activiteit op zich in het geval van intrinsieke motivatie.

Maar een activiteit die iemand niet interessant vindt, maar toch zinvol en die bovendien past binnen dat waardensysteem, wordt net als een intrinsiek motiverende activiteit met een gevoel van vrijheid en keuze uitgevoerd. Daarom worden ze beide autonome motivatie genoemd. Gecontroleerde motivatie daarentegen gaat om druk van buitenaf ofwel om druk vanuit de persoon zelf. Bij gecontroleerde motivatie is er veel minder het gevoel dat er een keuze bestaat over wat wel en wat niet gedaan wordt. Er is dus minder het gevoel dat er autonoom gehandeld wordt. Met dit kader kan er naar alle mogelijke menselijke gedragingen worden gekeken. Op school speelt dat continuüm van verschillende motieven evenzeer mee.

Bijvoorbeeld:

“Niet iedereen is geboeid of gefascineerd door aardrijkskunde, wat intrinsieke motivatie is. Maar als een leerkracht kan uitleggen wat de zin van die lessen aardrijkskunde is op praktisch of theoretisch vlak, dan zullen zelfs leerlingen die niet spontaan geboeid zijn door aardrijkskunde misschien een inspanning willen leveren. Ze begrijpen immers waarom die inspanning van hen wordt verlangd. Dat is de creativiteit van de leerkracht, die probeert om zijn lesmateriaal concreet te onderbouwen en te stofferen zodat die zinvolheid wordt ervaren. Een leerling die zegt: “Nu begrijp ik waarom dat vak in de opleiding zit”, zal een grotere bereidheid vertonen om het vak in te studeren. Willen studeren kan dus gebaseerd zijn op twee drijfveren: plezier in de stof op zich of het feit dat je zegt: “Het is zinvol, het is betekenisvol voor mij.” In beide gevallen zullen ze de stof beter verwerken en langer volhouden met studeren, zo blijkt uit onderzoek.” (VANSTEENKISTE, M., 2010)

2.3. De gemotiveerde leerling¹

Een gemotiveerde leerling kan naar een indeling van Simons (1988)² beschreven worden in vier centrale begrippen. (SIMONS, P.R.J. 1988)

- “Aandacht
  - Heeft aandacht voor de leertaak
  - Is geïnteresseerd in de leertaak

---

¹ BOKHOVE-VAN WENSVEEN, N., *Kinderen en hun manieren van leren: Motivatie in de klas*, Amersfoort, Kwintessens Uitgevers, 2011, 103 pagina's, p. 25 – 28.

² SIMONS, P.R.J., *Leren en motiveren*, Hoevelaken, R. Miedema (red.), 1988, p. 18 – 25.

- Zoekt zelf informatie op
- Relevantie
  - Vindt de leertaak relevant
  - Is op de hoogte van de doelstellingen en prestatiecriteria
  - Weet waarom doelstellingen nuttig zijn
  - Bepaalt eigen prestatiecriteria
- Vertrouwen
  - Gelooft dat doelen haalbaar zijn
  - Voelt zich uitgedaagd door de leertaak
  - Schrijft successen toe aan interne factoren
  - Schrijft mislukking toe aan externe factoren
- Tevredenheid
  - Is tevreden met leerprestaties
  - Is tevreden met bereikte nieuwe mogelijkheden”

Hoofdstuk 3: Leerproblemen en leerstoornissen

3.1. Wat zijn leerproblemen?

“Er is sprake van een leerprobleem wanneer een kind belemmerd wordt bij het leveren van schoolprestaties. Deze belemmering wordt veroorzaakt door om het even wat. Een kind met een leerprobleem blijft beduidend achter op de andere kinderen van de klas. Leerproblemen treden op wanneer er onvoldoende stimulatie is in de omgeving of wanneer er sprake is van een intelligentie die onder het gemiddelde ligt. Leerproblemen worden ook wel secundaire problemen genoemd. Het kind in kwestie vertoont leermoeilijkheden op allerlei vlakken.” (TEEKENS, O., en PALING, K.M., 2004).

Leerproblemen zijn het gevolg van een oorzaak. Ze komen niet opeens uit de lucht gevallen en de leerling is niet in staat om ze alleen op te lossen. Daarenboven zijn leerkrachten en ouders niet steeds in de mogelijkheid om de juiste hulp te kunnen bieden. Het kind zit immers in een netwerk van relaties en medebepalende omstandigheden. ¹

Leerproblemen zijn er in verschillende maten en soorten. Ten eerste zijn er lichte en tijdelijke leerproblemen, zoals bijvoorbeeld een kleine leesachterstand. Hier is de oorzaak direct duidelijk, de oplossing kan dan bijvoorbeeld het dragen van een leesbrilletje zijn. Daarnaast is er ook sprake van grote en blijvende leerproblemen, zoals bijvoorbeeld dyslexie, hier is dan sprake van een leerstoornis. In dit geval is het moeilijker om een diagnose te stellen. Hierbij spelen verschillende factoren een rol en kan enkel een grondig onderzoek uitmaken wat de onderliggende factoren zijn. ²

In dit hoofdstuk worden een aantal factoren toegelicht die te maken hebben met leerproblemen.

3.1.1. *Interne factoren*

Interne factoren zijn problemen die los staan van de omgeving. Ze hebben dus niets te maken met de leefomgeving van het kind. Daarentegen hebben ze rechtstreekse invloed op het kind, maar ze hebben niets te maken met het leerproces zelf. Bij deze interne factoren kan het bijvoorbeeld gaan om een ziekte of om een verslaving. Het is dan ten eerste

---

¹ DE GROOT, R., en PAAGMAN, C., *Kinderen met leer- en gedragsproblemen*, Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2000, 214 pagina's, p. 28 – 41.

² TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 33 – 49.

aangewezen dat een huisarts wordt geraadpleegd. Een ander voorbeeld van een interne factor is ADHD.

3.1.2. *Externe factoren*

Externe factoren zijn het tegenovergestelde van interne factoren. Het zijn dus factoren die wel te maken hebben met de opvoeding en de omgeving van het kind. Deze omgevingsgerichte factoren hebben een invloed op de leerprestaties. Het gaat hier bijvoorbeeld om een sterftegeval in de familie of een echtscheiding van de ouders. Deze omgevingsfactoren spelen in op de emoties van het kind waardoor hij minder gaat presteren op school. Het is niet gemakkelijk voor de school om op de hoogte te zijn van dit soort problemen. Daarenboven kan de school moeilijk inschatten welke invloed het heeft op het kind.

3.1.3. *Sociaal-emotionele problemen*

Sociaal-emotionele problemen vormen een verzamelnaam van problemen die verschillende oorzaken kunnen hebben. Zo kunnen kinderen verlegen zijn en kunnen ze het moeilijk hebben om zichzelf te uiten. Daarnaast kunnen kinderen gepest worden of zich het buitenbeentje van de klas voelen. Bovendien kan het gaan om jongeren met problemen thuis. Die problemen thuis kunnen ver uiteenlopen, zoals bijvoorbeeld een scheiding, een overlijden in de familie enzovoort. Deze factoren beïnvloeden de schoolprestaties van de kinderen in negatieve zin. Door de sociaal- emotionele problemen die het kind ervaart heeft hij het moeilijk om zich te concentreren. Zo ontstaat er een vicieuze cirkel: het kind kan zich niet concentreren en behaalt daardoor slechte resultaten. Doordat de jongere slechte resultaten behaalt, is er een gebrek aan motivatie. Mede daardoor raakt hij achter op de andere kinderen. Daarom wordt school steeds moeilijker en minder leuk.¹

Vermits het kind in een netwerk zit van relaties is het moeilijk om dit soort problemen op te lossen. Zowel de leerkracht als de ouders hebben hier niet altijd de mogelijkheid om oplossingen te bieden. Juist het gebeuren in het netwerk is een deel van het probleem.²

3.1.3.1. *Faalangst*

Een van de meest voorkomende sociaal- emotionele problemen is faalangst.³

---

¹ Edumax, *Internet*, 2013. (<http://www.edumax.nl/gedrag.html>).

² DE GROOT, R., en PAAGMAN, C., *Kinderen met leer- en gedragsproblemen*, Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2000, 214 pagina's, p. 28 – 30.

³ TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 40 – 41.

Faalangst kan omschreven worden als de vrees om te mislukken. Het kan echter zo problematisch worden dat het een negatieve invloed heeft op de prestaties. Het komt vooral voor bij kinderen die onzeker zijn over zichzelf. Deze kinderen klappen dicht wanneer ze voor de klas staan, ondanks het harde werk dat ze thuis geleverd hebben en goed voorbereid zijn. Ze krijgen een black-out, kunnen niet meer helder nadenken of beginnen te stotteren. Wanneer ze op school bepaalde prestaties moeten leveren kunnen ze overvallen worden door faalangst. Deze angst kan zo sterk zijn dat er fysieke klachten optreden, zoals hoofdpijn, buikpijn en misselijkheid.¹

3.1.3.2. Slachtoffers van pestgedrag

Wanneer een kind gepest wordt gaat het zelfvertrouwen omlaag. Bovendien heeft zo een kind onvoldoende weerbaarheid om van zich af te bijten. Meestal zitten deze kinderen ergens alleen, en willen ze liever niet met andere kinderen spelen. Dit komt doordat ze slechte ervaringen hebben met leeftijdsgenootjes. Wanneer een kind gepest wordt kan dit leiden tot leerproblemen.

3.2. Leerstoornissen

"Leerstoornissen zijn dysfuncties in de ontwikkelingsprocessen van de waarneming, de taal, het denken, het geheugen, de concentratie en de informatieverwerking, leidend tot discrepanties tussen feitelijke en potentiële leerresultaten in lezen, spellen, schrijven en rekenen, bij overigens normaal intelligente kinderen, zonder duidelijke zintuigelijke, lichamelijke, emotionele, opvoedings- en onderwijsproblemen, terwijl een neuropsychologische dysfunctie als gevolg van een neurologische en / of erfelijke oorzaak is aangetoond of verondersteld mag worden." (Leerproblemen, Internet, 2013. (<http://leerproblemen.webs.com/>))

Leerstoornissen zijn anders dan leerproblemen. Daar waar leerproblemen secundaire problemen zijn, zijn leerstoornissen primaire problemen. Er is een vermoeden dat leerstoornissen erfelijk zijn. Personen met een leerstoornis hebben een normale intelligentie, maar door een neurologische afwijking komen zij toch achter te staan op andere leerlingen.²

---

¹ Universiteit Hasselt, *Internet*, 2013. (<http://www.uhasselt.be/UH/Studietips/Studietips-Faalangst-amp-stress/new-layout-Faalangst.html>).

TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 40 – 41.

² TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 40 – 49.

Leerstoornissen hebben twee belangrijke kenmerken. Ten eerste zijn ze persistierend. Dit wil zeggen dat een leerstoornis nooit zal weggaan. Mits hulp en zorg kan een leerling met een leerstoornis goed functioneren in het onderwijssysteem, maar hij zal altijd problemen ondervinden op een bepaald vlak. Ten tweede zijn leerstoornissen specifiek, dit wil zeggen dat de stoornis expliciet voorkomt op een bepaald vlak zoals bijvoorbeeld taal of rekenen.¹

3.2.1. *Dyslexie*

Kinderen met dyslexie hebben het moeilijk met het herkennen van woorden, daardoor ontstaat er een ernstige lees- en spellingsachterstand. Deze kinderen vertonen dus opvallende en blijvende moeilijkheden met lezen en met spelling. Vaak kunnen deze kinderen niet mee met de rest van de klas. Dit komt omdat ze zich tijdens het lezen van een tekst vooral concentreren op het herkennen van een woord, en daardoor komen ze niet tot het begrijpen van de tekst.²

3.2.1.1. *Huiswerkbegeleiding*

Eerst en vooral is het belangrijk dat het probleem erkend wordt. Zowel het kind zelf als de ouders als de leerkracht als de huiswerkbegeleider moeten accepteren dat het kind dyslexie heeft. Daarom is het belangrijk dat er begrip getoond wordt en dat de leerling voelt dat er in hem wordt geloofd. Tijdens de begeleiding moet het kind vooral gemotiveerd en gestimuleerd worden. Aan de hand van de methodiek empowerment, waarbij de nadruk wordt gelegd op de sterke punten van de leerling, wordt hij extra gemotiveerd. Bovendien is het van belang dat het kind een bepaalde structuur heeft tijdens het leren. Zowel de leerstof als het leergedrag moeten gestructureerd worden. Wanneer er duidelijke taal wordt gebruikt, is het voor het kind met dyslexie al een stuk eenvoudiger. Het gebruiken van afbeeldingen is ook een aanrader. Als een kind met dyslexie een tekst moet lezen waarbij prenten zijn afgebeeld, is het duidelijker voor hem over wat de tekst zal gaan.³

Hulpmiddelen voor kinderen met dyslexie zijn daarenboven sterk aangewezen. Kinderen die leeshulpmiddelen gebruiken, doen het zeker niet minder goed dan kinderen die het op eigen krachten doen. Kinderen die dyslectisch zijn lezen veel minder dan andere leeftijdsgenootjes, terwijl ze eigenlijk meer zouden moeten lezen. Als een leerproces veel moeite kost, moet er immers veel geoefend worden. Het gebruik van leeshulpmiddelen zoals een tekst-naar-

---

¹ JENINGA, J., *Professioneel omgaan met gedragsproblemen: praktijkboek voor primair onderwijs*, Baarn, HB Uitgevers, 2004, 308 pagina's, p. 47.

² TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 42.
BRAAMS, T., *Rondom het kind: Kinderen met dyslexie*, Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2009, 159 pagina's, p. 11.

³ Eureka Onderwijs, *Internet*, 2013. (<http://www.eurekaonderwijs.be/leerstoornissen/dyslexie>).

spraaksoftware leidt ertoe dat kinderen meer gaan lezen. Met tekst-naar-spraaksoftware wordt de tekst op het computerscherm hardop uitgesproken. Dit kan tegenwoordig met goede computerstemmen, deze benaderen de kwaliteit van de menselijke stem. De kinderen moeten niet langer raden naar wat er juist staat. Dankzij de tekst-naar-spraaksoftware worden alle woorden duidelijk voorgelezen. Door het gebruik van hulpmiddelen gaan ze sneller vooruit. Daarenboven begrijpen ze wat er in de tekst staat. Het gebruik van een hulpmiddel maakt een kind daarom zelfstandiger en dus minder afhankelijk van zijn omgeving.¹

3.2.2. *Dyscalculie*

Dyscalculie is een leerstoornis die minder bekend is dan dyslexie, hoewel ze toch wat overeenkomsten vertonen. Daar waar dyslectische kinderen lees- en spellingsproblemen vertonen, gaat het bij dyscalculie om rekenproblemen. Bovendien hebben kinderen met dyscalculie het eveneens moeilijk met het herkennen, in dit geval van bepaalde getallen. Omwille van het niet kunnen identificeren van bepaalde getallen gaat het rekenen traag en komt het kind onvoldoende toe aan het automatiseren van de basisprincipes van het rekenen. Net zoals dyslectische kinderen moeten nadenken over elk onderdeel van een zin, moeten zij met dyscalculie nadenken over elk onderdeel van een rekensom. Bovendien ervaren ze problemen met onderdelen waarbij ruimtelijk inzicht en kennis van ruimtelijke begrippen van belang zijn, zoals bij meetkunde. Daarenboven missen kinderen met dyscalculie het overzicht van de opgave als geheel en dat maakt de kans op fouten veel groter. De tafels zijn onvoldoende geautomatiseerd. Vaak gebruiken deze kinderen eigen trucjes die niet altijd leiden tot de gewenste resultaten. Daarnaast komt het regelmatig voor dat ze vermenigvuldigen en delen, maar ook optrekken en aftrekken met elkaar verwisselen. Later ontstaan problemen met breuken, vraagstukken en met ingewikkeldere berekeningen met haakjes, omdat ze dan terugvallen op simpele rekenmethodes en zelfbedachte trucjes.²

3.2.2.1. *Huiswerkbegeleiding*

Eerst en vooral moet deze leerstoornis erkend worden. Zowel het kind zelf als de ouders, als de leerkracht, als de huiswerkbegeleider moeten accepteren dat er een probleem is. Het is belangrijk dat het kind wordt aangemoedigd wanneer hij het goed doet. De aandacht van de huiswerkbegeleider moet gaan naar wat de leerling goed en minder goed doet. Bovendien moeten de sterke kanten naar boven komen en is het van groot belang dat deze extra

---

¹ BRAAMS, T., *Rondom het kind: Kinderen met dyslexie*, Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2009, 159 pagina's, p. 71 – 103.

² TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 43 – 44.

worden aangespoord. De leerling kan gestimuleerd worden doordat hij samen met de huiswerkbegeleider oefeningen maakt. De huiswerkbegeleider noteert enkele oefeningen en de leerling mag deze zelf oplossen aan de hand van tussenuitkomsten. Bovendien is het belangrijk dat de aandacht van het kind gestuurd wordt in de goede richting. Zo moet duidelijk zijn wat de opdracht is. Eveneens kan er gebruik gemaakt worden van een fiche met formules en tafels. Op die manier zitten de kinderen zich niet blind te staren op deze moeilijkheden, maar kunnen ze toch al verder met de oefening.¹

3.2.3. ADHD

“Een kind met ADHD kan vergeleken worden met een vlindertje. Een vlinder wordt gevraagd om naar de rode bloem te gaan. De vlinder is enorm enthousiast en wil dolgraag naar de mooie rode bloem vliegen. Maar onderweg wordt de vlinder vaak afgeleid. Eerst ziet hij een blauwe bloem, die wil hij toch ook even van dichterbij bekijken. Op de blauwe bloem zit een lieveheersbeestje, ook dat ontgaat de vlinder niet. Verder onderweg naar de rode bloem ziet hij een grote oranje bloem. Daar stopt de vlinder ook nog even. Daarna een gele en een groene bloem. Uiteindelijk duurt het dus wel even vooraleer de vlinder bij de rode bloem gearriveerd is.” Dit verhaaltje is een vergelijking van een vlinder met een kind met ADHD. In het dagcentrum is deze boodschap weergegeven toen ik samen met een collega op huisbezoek ging waar ze net vernomen hadden dat hun zoon ADHD had.²

De volledige betekenis van ADHD is ‘Attention Deficit Hyperactivity Disorder’. Attention Deficit staat voor aandachtstekort en Hyperactivity Disorder voor hyperactiviteitstoornis. Kinderen met ADHD vertonen dus kenmerken van hyperactiviteit en beweeglijkheid. Het zich niet kunnen concentreren, het ontbreken van geduld en vaak impulsieve beslissingen nemen horen ook bij de kenmerken van ADHD. Voor kinderen met ADHD is het moeilijk om stil te zitten, om hun aandacht erbij te houden en om geduld te hebben. Bovendien zijn ze snel afgeleid door prikkels uit hun omgeving. Hoe drukker de omgeving, hoe groter het concentratieprobleem. Door hun impulsiviteit en ongeduld zijn ze minder in staat om zich aan de regels te houden, ook hebben ze moeite met het organiseren van hun huiswerk.³

3.2.3.1. Huiswerkbegeleiding

ADHD vraagt om een multidisciplinaire aanpak. Er is nood aan een op elkaar afgestemde behandeling en begeleiding zowel op school als thuis. Bij kinderen met ADHD is het

---

¹ Eureka Onderwijs, *Internet*, 2013. (<http://www.eurekaonderwijs.be/leerstoornissen/dyscalculie>)

² VERMEULEN, R., *Mondelinge mededeling*. Informeel gesprek, 29 november 2013.

³ TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 44 – 45.

belangrijk dat er duidelijke regels worden aangegeven. Daarenboven is het van belang dat er wordt gecontroleerd of de regels begrepen zijn. Bij deze kinderen helpt het vaak als de regels visueel worden aangeboden. Op die manier worden ze herinnerd aan de afspraken. Ook is het belangrijk dat de kinderen duidelijke instructies krijgen, ze moeten weten wat van hen verwacht wordt. Hier is het eveneens aangewezen dat er controle op gedaan wordt. Bovendien is het onmiddellijk geven van feedback goed voor kinderen met ADHD. Als ze direct worden aangesproken over een handeling, begrijpen ze het verband tussen het gedrag en het gevolg. Uiteraard helpt het versterken van gewenst gedrag door bijvoorbeeld een compliment te geven, en het negeren van ongewenst gedrag.¹

3.2.4. *Autisme*

Autisme wordt ook wel eens autisme spectrum stoornis genoemd. Dit is een overkoepelende benaming voor een waaier van aandoeningen die verschillen per persoon, leeftijd, ernst en in verschijningsvorm. Autisme komt relatief vaak voor, maar het beeld kan verschillen. Bij alle vormen van autisme zijn er drie belangrijke probleemgebieden. Ten eerste ondervinden deze kinderen problemen in de sociale omgang. Deze kinderen zijn vaak in zichzelf gekeerd, hierdoor is de relatie tussen de eigen wereld en de buitenwereld vaak verstoord. Soms maken mensen met autisme geen contacten met anderen, omdat de buitenwereld voor hen bedreigend is. Anderen proberen heel veel contact te maken, maar zij komen meestal stroef of vreemd over. Ten tweede ervaren ze problemen met communicatie. Soms stellen ze enorm veel vragen, maar zijn dan niet geïnteresseerd in het antwoord erop. Ze kunnen eveneens onophoudelijk over hetzelfde onderwerp praten, waardoor ze enorm veel aandacht vragen. Bovendien hebben ze het vaak moeilijk om zich verstaanbaar te maken, hun taal is namelijk eigenaardig en afwijkend.

Daarenboven hebben mensen met autisme het soms moeilijk om anderen te begrijpen. Tevens is de non-verbale communicatie verstoord. Zo kampen ze met moeilijkheden om emoties bij anderen te herkennen. Ten derde hebben personen met autisme een beperkt vermogen tot verbeelding. Problemen met flexibel denken en handelen treden op. Bij kinderen wordt dit geuit door een spel slechts beperkt en fantasieloos te spelen. Naarmate ze ouder worden vormt zich een beperkt inlevingsvermogen, zo krijgen ze het moeilijk met verandering en hangen ze vast in gewoonten. Bovendien vatten mensen met autisme humor en beeldspraak vaak letterlijk op. Personen met deze leerstoornis hebben daarenboven zeer

---

¹ JENINGA, J., *Professioneel omgaan met gedragsproblemen: praktijkboek voor primair onderwijs*, Baarn, HB Uitgevers, 2004, 308 pagina's, p. 256 – 271.

goed ontwikkelde vaardigheden, zo hebben ze vaak een visueel sterk geheugen of hebben ze een extreem talent voor wiskunde.¹

3.2.4.1. *Huiswerkbegeleiding*

Het is enorm belangrijk dat kinderen met autisme een vaste structuur hebben, dit maakt hun leefwereld voorspelbaar. Daarom is het ook handig om een visueel overzicht te hebben van taken die gedaan moeten worden. Daarenboven is duidelijkheid noodzakelijk. Op voorhand een planning maken van wat er geleerd moet worden is een extra hulpmiddel ter ondersteuning. Duidelijke afspraken en regels hebben een positief effect op het gedrag en de ontwikkeling van kinderen met autisme. Op voorhand duidelijk maken in welke stappen het huiswerk zal verlopen, en deze stappen nakomen. Dat zorgt voor een vaste en duidelijke structuur en voorspelbaarheid voor het kind. Uiteraard is het van groot belang dat er gebruik gemaakt wordt van de sterke punten van deze leerling. Hij moet immers leren omgaan met zijn beperking.²

---

¹ TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft: ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*, Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's, p. 47.

² Gewoon Uniek, *Internet*, 2013. (http://www.gewoonuniek.com/page_1227810319031.html).

Besluit

Het eerste hoofdstuk beschreef het thema huiswerk. Eerst kwam ter sprake dat huiswerk vanzelfsprekend is voor schoolgaande kinderen. Huiswerk werd bovenstaand beschreven als het toepassen van kennis, het ontwikkelen van vaardigheden en het verwerven van inzicht. Bovendien werd het doel van huiswerk uitgebreid toegelicht. Zoals hierboven vermeld werd, is het doel van huiswerk het leerproces dat op school werd gestart, thuis wordt voortgezet. Daarenboven is het belangrijk dat leerlingen actief bezig zijn bij het maken van huiswerk. Eveneens wordt extra gewerkt aan de zelfstandigheid van de kinderen. In het eerste hoofdstuk werd eveneens huiswerkbegeleiding toegelicht. Er werd vermeld dat een dagelijkse begeleiding noodzakelijk is om de gewenste resultaten te behalen. Huiswerkbegeleiding is er als ondersteuning en sturing voor de kinderen. Bovendien wordt de focus gelegd op de zelfstandigheid van het kind. Tevens werden de vier fasen van ondersteunende gerichte vragen toegelicht in bovenstaande tekst. Het doel van huiswerkbegeleiding is gericht op de ondersteuning van het leerproces en op de zelfstandigheid. Ten slotte werden spanningen tijdens het maken van huiswerk verklaard. Zowel de kinderen als de ouders krijgen te maken met stress, waardoor spanningen ontstaan. Uit het artikel "Klasse roept scholen op werk te maken van zinvol huiswerk" uit het tijdschrift Klasse blijkt dat er vier factoren zijn die spanningen, rond huiswerk, in het gezin kunnen verminderen. Deze factoren werden hierboven grondig uiteengezet. Huiswerk moet nuttig zijn. Bovendien is het belangrijk dat er variatie zit in de opdrachten. Eveneens moeten de huistaken en lessen haalbaar zijn voor de leerlingen. Als laatste is het van belang dat het gaat om ouderneutrale taken.

In het tweede hoofdstuk werd motivatie grondig geanalyseerd. Uit bovenstaande tekst blijkt dat motivatie een belangrijke factor is, zowel in het dagelijkse leven als op school. Verder werden de soorten motivatie beschreven. Als eerste werd de intrinsieke motivatie uitgelegd. Intrinsieke motivatie is de motivatie die vanuit de innerlijke drang komt. Intrinsiek gemotiveerde leerlingen zijn leergierig en nieuwsgierig. Vervolgens werd extrinsieke motivatie grondig toegelicht. Externe motivatie komt van externe factoren zoals een beloning of een straf. De voorkeur gaat naar intrinsieke motivatie, maar dat wil niet zeggen dat extrinsieke motivatie helemaal verkeerd is. Wanneer er geen intrinsieke motivatie aanwezig is en eveneens niet te stimuleren valt, kan extrinsieke motivatie bijdragen aan het behalen van gewenste doelen. Vervolgens werd de zelfdeterminatietheorie besproken. Om dit hoofdstuk te eindigen werd een overzicht gegeven van de gemotiveerde leerling.

In hoofdstuk drie werden leerproblemen en leerstoornissen toegelicht. Aan het begin van dit hoofdstuk werd een uiteenzetting gegeven over leerproblemen. Daarenboven kwamen de

factoren aan bod die te maken hebben met leerproblemen. Eerst en vooral zijn er de interne factoren. Dit zijn problemen die los staan van de omgeving. Interne factoren hebben een rechtstreekse invloed op het kind. Daarnaast werden de externe factoren besproken. Dit zijn problemen die wel met de omgeving van het kind te maken hebben. Deze omgevingsgerichte factoren hebben een invloed op de leerprestaties. Een volgende factor zijn de sociaal-emotionele problemen. Dit is een verzamelnaam van problemen die verschillende oorzaken kunnen hebben. Faalangst en slachtoffers van pestgedrag zijn voorbeelden van sociaal-emotionele factoren. Deze begrippen werden bovenstaand uitgelegd. In het derde hoofdstuk werden ook leerstoornissen behandeld. Eerst werd het begrip leerstoornis verklaard. Vervolgens werden vier soorten leerstoornissen uitgelegd, namelijk dyslexie, dyscalculie, ADHD en autisme. Bij elke soort leerstoornis werd bovendien de huiswerkbegeleiding nader toegelicht.

3. Praktijk

Inleiding

In het praktisch gedeelte van dit eindwerk kan u ten eerste een overzicht terugvinden van de gebruikte onderzoeksmethode. Daarin wordt verantwoord waarom er gekozen is voor een bepaalde onderzoeksmethodiek om het onderzoek te volbrengen. Vervolgens komen de resultaten van mijn onderzoek aan bod. Deze resultaten zijn opgesplitst in bevindingen per onderzoeksvraag. Om af te sluiten formuleer ik enkele aanbevelingen voor Dagcentrum De Ark op basis van de bevindingen van mijn onderzoek.

Hoofdstuk 1: Verantwoording onderzoeksmethodiek

Het doel van mijn onderzoek is een antwoord te geven op de centrale onderzoeksvraag, namelijk: “Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in Limburgse dagcentra voor gezinnen in een problematische opvoedingssituatie?”. Om dit doel te bereiken heb ik gekozen om een kwalitatief onderzoek te doen.

Dit onderzoek werd gedaan op basis van interviews in vier dagcentra in Limburg. In Limburg zijn tien dagcentra actief binnen de Bijzondere Jeugdzorg. In overleg met mijn stagementor, Wendy Gaens en mijn eindwerkbegeleidster, Mindy Philippeth, heb ik ervoor gekozen om een steekproef te maken. Ik heb vier dagcentra geïnterviewd en op basis daarvan heb ik mijn onderzoek gedaan. Daarnaast heb ik stage gelopen in één van de tien dagcentra. Na het maken van de selectie, heeft mijn stagementor dit goedgekeurd. Ik heb een steekproef gemaakt van vier dagcentra omwille van de haalbaarheid van de verwerking van de resultaten. Mijn keuze ging uit naar dagcentra die allemaal vergelijkbaar zijn qua doelgroep. Daarnaast zijn de dagcentra niet ver van elkaar gelegen. Bovendien zijn de vier dagcentra representatief, dit bracht betrouwbare en valide gegevens op.

De respondenten waren hulpverleners, in het bijzonder begeleiders van de kinderen en hun gezinnen. Door het afnemen van interviews krijg ik een diverse kijk op het verloop van huiswerkbegeleiding in de verschillende dagcentra in Limburg. Dit bevordert de volledigheid en correctheid van het onderzoek. Ik kan de resultaten van de vier bevraagde dagcentra namelijk vergelijken met elkaar en toetsen aan elkaar.

Ik heb gekozen voor het semigestructureerde interview als methode. Ik had voor mezelf een vragenlijst opgesteld, maar de volgorde van de vragen lag niet vast. Ik had een structuur als houvast en als geheugensteuntje, maar uiteindelijk hing het verloop van gesprek af van de respondenten. Wel had ik het interview opgedeeld in zes thema's. Het was dus de bedoeling, en zo is het ook tot uiting gekomen, dat ik steeds per thema te werk ging. Op die manier zat er een bepaalde structuur in. De deelvragen daarentegen waren minder gestructureerd.

Vooraleer ik de interviews afnam, heb ik mij erg goed voorbereid. Weken ervoor was ik al vragen aan het bedenken over wat ik allemaal te weten wilde komen over de andere dagcentra. In Dagcentrum De Ark, mijn stageplaats, sta ik dagelijks in voor het begeleiden van huiswerk. Toch heb ik voor deze methodiek gekozen omdat er zo meer ruimte is om bepaalde zaken te bespreken die ik zelf niet had kunnen incalculeren bij het opstellen van mijn vragenlijst.

Hoofdstuk 2: Resultaten onderzoek

2.1. Is er een verschil in de algemene werking tussen de verschillende dagcentra?

2.1.1. *Is er een verschil in missie en visie?*

Uit de interviews blijkt dat de missie en de visie van de verschillende dagcentra in Limburg dezelfde inhoud hebben. De essentie is dat ze trachten om het niveau van functioneren, van welzijn en van welbevinden van de gezinnen te verhogen. Dit gebeurt vanuit een pedagogische hoek, in samenwerking met andere hulpverleningsinstanties. Het belangrijkste doel daarbij is om ouders zoveel mogelijk te betrekken. Het is de bedoeling dat de kinderen, maar ook de ouders vooruitgang maken. De missie is om de draagkracht van de ouders te vergroten en de draaglast te verminderen. Er moet daarenboven gewerkt worden rond bepaalde doelstellingen. Via de dagcentrumwerking worden de ontwikkelingskansen van alle gezinsleden, die betrokken zijn in een problematische opvoedingssituatie, geoptimaliseerd. Er wordt veel aandacht gegeven aan het groeiproces dat het hele gezin doormaakt, waarbij deze mensen worden ondersteund en gestimuleerd. Daarnaast wordt in elk geïnterviewd dagcentrum gebruik gemaakt van de essentiële basishoudingen zoals openheid, verantwoordelijkheid en respect. Als hulpverlener wordt er vertrokken vanuit de krachten en kwaliteiten van de cliënt en het cliëntsysteem. Vanuit deze visie wordt de cliënt ondersteund en gestimuleerd. Doorheen het hulpverleningsproces is het belangrijk dat de cliënt verantwoordelijk blijft voor zijn keuzes. De samenwerking verloopt doelgericht, emancipatorisch en verbindend. In elk dagcentrum wordt er gewerkt met diverse soorten van begeleiding. Dit zijn de schoolbegeleiding, de contextbegeleiding, de individuele begeleiding en de groepsbegeleiding. Daarnaast wordt er intensief gewerkt aan de gezinsbegeleiding en ouderenwerking, om zo het gezin te ondersteunen en te stimuleren om te groeien.

In elk geïnterviewd dagcentrum is de betekenis van de soorten begeleidingen gelijklopend. Zo houdt de schoolbegeleiding in dat er op maat van het kind gewerkt wordt aan huiswerk. De contextbegeleiding bestaat uit het begeleiden van de totale omgeving van het kind dat in het dagcentrum verblijft. Deze omgeving omvat zowel ouders en belangrijke steunfiguren als de school, hobby's en dergelijke. Bovendien wordt elk kind in elk dagcentrum individueel begeleid. Dit wordt gedaan als doelstelling en als uitgangspunt. Daarnaast is er de groepsbegeleiding, dit is de begeleiding die in de groep in het dagcentrum gebeurt. Op woensdagnamiddagen worden bepaalde activiteiten georganiseerd. Bovendien draait het niet enkel om activiteiten, maar ook om de dagelijkse taken die verricht moeten worden, zoals opruimen, samen eten enzovoort.

2.1.2. Is er een verschil in doelgroep?

In drie van de vier dagcentra (DC 't Spant, DC De Sluis, DC De Passer) gaat het om schoolgaande jongeren tussen 6 en 18 jaar. In Dagcentrum Houthalen daarentegen gaat het om jongeren tussen 6 en 15 jaar. De doelgroep betreft steeds schoolgaande kinderen waarbij de opvoeding moeilijk loopt. Elk dagcentrum tracht hulp en steun te bieden aan jongeren en hun ouders die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden.

Twee van de vier dagcentra (DC De Passer, DC 't Spant) hebben de mogelijkheid om twaalf jongeren en hun gezin te begeleiden. De overige twee dagcentra (DC Houthalen, DC De Sluis) bieden hulp aan tien kinderen en hun gezin.

Elk geïnterviewd dagcentrum situeert zich binnen de Bijzondere Jeugdzorg. Dit betekent dat een begeleiding enkel van start kan gaan mits een doorverwijzing door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of de Sociale Dienst van de Jeugdrechter.

2.1.3. Is er een verschil in de kijk ten opzichte van huiswerkbegeleiding?

Alle dagcentra die geïnterviewd werden, geven aan dat huiswerkbegeleiding essentieel is binnen de werking van het dagcentrum. Dagcentrum Houthalen verklaart daarbij dat er 50% allochtone gezinnen ondersteund worden, daarom is het cruciaal dat het huiswerk begeleid wordt vanuit het dagcentrum. Daarnaast is het zo dat vooral in het begin van de begeleiding de huiswerkbegeleiding in het dagcentrum verloopt, vermits het op school vaak misloopt. De respondent van Dagcentrum De Passer vermeldt dat ze liever hebben dat de ouders met het huiswerk bezig zijn. Wanneer er wordt gewerkt aan afbouw, proberen ze datgene van het huiswerk dat in het dagcentrum niet gedaan wordt, mee te geven naar huis. Op die manier zijn de ouders bezig met het begeleiden van het huiswerk. Naarmate de begeleiding dan stopt, zijn de ouders voorbereid. Dagcentrum De Sluis is het ermee eens dat het belangrijk is dat de ouders hierop getraind worden. Naargelang de begeleidingen langer duren, wordt die verantwoordelijkheid steeds meer bij de ouders gelegd. Daarnaast geeft de respondent van Dagcentrum De Sluis aan dat het bij de doelgroep waarmee gewerkt wordt, de kinderen thuis vaak geen eigen plekje hebben om te studeren. Dat maakt het moeilijk voor de kinderen, maar ook voor de ouders. Daarenboven zijn er veel ouders met psychische problemen, waardoor de verantwoordelijkheid bij het kind gelegd wordt. Dat is niet de bedoeling vermits de kinderen nog te jong zijn. Naargelang de begeleidingen langer duren, wordt die verantwoordelijkheid steeds meer bij de ouders gelegd.

2.2. Is er een verschil in de aanpak van huiswerkbegeleiding tussen de verschillende dagcentra?

2.2.1. *Is er een overeenkomstig doel bij de verschillende dagcentra wat betreft de huiswerkbegeleiding?*

Het overeenkomstige doel is dat de kinderen het huiswerk maken in het dagcentrum conform de verwachtingen van de school. Er wordt niet getracht om een kind op een hoger niveau te brengen dan het aankan. Er wordt zoveel mogelijk ingespeeld op de krachten van het kind. Zo geeft de respondent van Dagcentrum De Passer duidelijk aan dat de keuze van school in vraag gesteld kan worden. Bij sommige jongeren wordt opgemerkt dat het schoolwerk te moeilijk is. Op die momenten kan de school in vraag gesteld worden en wordt er een overleg gepleegd met de school en de ouders om eens uit te kijken naar een andere school die meer past bij het niveau van het kind. Hier wordt dus enorm uitgegaan van het principe 'op maat van'.

Daarnaast zijn de vier dagcentra overeengekomen dat er ondersteuning tijdens het huiswerk nodig is. Dagcentrum De Sluis geeft aan dat het belangrijk is dat de jongeren een eigen plekje hebben om te studeren. Een belangrijke doelstelling is dat er gewerkt wordt op maat en op eigen tempo van het kind. Het doel bestaat uit het stimuleren van de ontwikkeling van elke jongere.

De correspondent van Dagcentrum Houthalen somt vier doelstellingen op. 1. Het schoolse functioneren moet geoptimaliseerd worden. 2. Via het ondersteunen van de kinderen worden ze gestimuleerd om hun best te doen voor school. 3. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de jongeren, de ouders, de school en het dagcentrum. 4. Wanneer er een afbouw zal plaatsvinden, maken de kinderen thuis zelfstandig hun huiswerk. De ouders bieden dan de ondersteuning die hun kinderen nodig hebben. Deze doelstellingen willen bereikt worden door de jongeren meer verantwoordelijkheid te geven door middel van een contract. Daarnaast heeft elke jongere een huiswerkplanner, waarop een overzicht wordt weergegeven van wat hij moet doen en wat al gebeurd is.

2.2.2. *Is er een verschil in het verloop van de huiswerkbegeleiding tussen de verschillende dagcentra?*

Elk geïnterviewd dagcentrum heeft een vaste structuur. De kinderen komen aan in het dagcentrum en eten dan samen een vieruurtje. Na het vieruurtje maken de kinderen huiswerk.

In twee van de vier geïnterviewde dagcentra (DC De Sluis, DC De Passer) moeten de kinderen een bepaalde tijd doorbrengen in de huiswerkkamer. Wanneer ze geen huiswerk hebben, wordt van hen verwacht dat ze zich in stilte kunnen bezighouden.

In drie van de vier dagcentra (DC De Sluis, DC De Passer, DC Houthalen) is er een vast tijdstip waarop de jongeren beginnen aan het huiswerk. Toch zijn er nog enkele verschillen duidelijk. Zo vertelde de respondent van Dagcentrum De Passer dat de min-twaalfjarige kinderen eerst beginnen aan het huiswerk. Zij hebben de tijd van 16.30 uur tot 17.15 uur. De oudere kinderen starten om 17.15 uur aan het huiswerk. Toch wordt er op maat van het kind gewerkt. Wanneer de jongere kinderen eerder klaar zijn, mogen zij de huiswerkkamer eerder verlaten. Als de oudere kinderen extra veel te doen hebben, mogen ze iets vroeger beginnen. In dit dagcentrum is het bovendien de regel dat de kinderen minstens een halfuur doorbrengen in de huiswerkkamer, ook al hebben ze eerder gedaan of geen huiswerk. Dit hangt echter af in welk systeem de jongere zich bevindt. In Dagcentrum De Passer geldt namelijk het Ok en het Niet Ok systeem. Factoren zoals punten en gedrag op school, zelfstandigheid en functioneren bepalen of men zich in het Ok systeem of in het Niet Ok systeem bevindt. Het Ok systeem wil zeggen dat ze na huiswerk de huiswerkkamer mogen verlaten. Dan is er geen bepaalde tijd vastgesteld dat ze zich moeten bezighouden in de huiswerkkamer. Wanneer de jongere in het Niet Ok systeem zit, wordt van hem verwacht dat hij zich een halfuur bezighoudt.

Ook vertelde de respondent van Dagcentrum Houthalen dat de kinderen van 15.30 uur tot 17.30 uur de tijd hebben om huiswerk te maken. Hier gebeurt dit steeds in groepjes van vijf kinderen. De jongeren hebben elk een vast tijdstip waarop ze beginnen aan het huiswerk. Wanneer de kinderen gedaan hebben met huiswerk, mogen ze de huiswerkkamer verlaten. Als ze geen huiswerk hebben, moeten ze ook geen tijd doorbrengen in de huiswerkkamer.

In Dagcentrum 't Spant gaan de kinderen rechtstreeks na het vieruurtje naar de huiswerkkamer. In dit dagcentrum is geen vast uur afgesproken wanneer ze beginnen aan het huiswerk. De structuur is er wel dat ze automatisch na het vieruurtje naar de huiswerkkamer moeten gaan. Wanneer het huiswerk af is, mogen ze naar de groepsruimte. Er is dus geen vaste tijd dat ze in de huiswerkkamer moeten spenderen. Als de kinderen geen huiswerk hebben, mogen ze meteen naar de leefruimte.

In Dagcentrum De Sluis is er eveneens een vast tijdstip waarop de jongeren beginnen aan het huiswerk. Alle kinderen beginnen dan samen. In dit dagcentrum wordt van de kinderen verwacht dat ze minimum een kwartier tijd besteden aan het huiswerk. Ook wanneer de jongeren geen huiswerk hebben, moeten ze zich minstens een kwartier bezighouden.

De vier respondenten geven aan dat het huiswerk nagekeken wordt, maar er niet verbeterd wordt op fouten. De respondent van Dagcentrum 't Spant verklaart dat eventuele delen waarin fouten gemaakt zijn, wel aangeduid worden. Op die manier worden de kinderen gestimuleerd om zelf hun fouten te zoeken. Wanneer ze deze foutjes niet vinden, wordt daar ook niet verder op ingegaan. Er wordt dan wel met de school gecommuniceerd om de oefeningen nog eens opnieuw uit te leggen.

De respondent van Dagcentrum 't Spant geeft eveneens te kennen dat er geen bijscholingen gegeven worden in het dagcentrum. Wanneer iets niet begrepen wordt leggen ze het niet opnieuw uit, vermits de methode verschillend kan zijn van die van de school. Op die manier kan er verwarring ontstaan voor de kinderen.

In Dagcentrum De Passer daarentegen bestaat de regel dat het minstens één keer wordt uitgelegd. Wanneer opvalt dat er een uitval is, wordt er een signaal gegeven naar de school toe.

De respondent van Dagcentrum De Sluis vermeldt dat van de kinderen verwacht wordt dat ze zelf achterhalen hoe een oefening gemaakt moet worden. Wanneer ze het echt niet begrijpen, geven ze een korte uitleg zodat de jongeren ermee vertrokken zijn. Als de begeleiders opmerken dat er een achterstand is, wordt dit gecommuniceerd met de school.

Al de respondenten gaan ervan uit dat het verloop zelfstandig gebeurt. Wanneer de jongeren met vragen zitten, mogen deze gesteld worden. Maar er wordt verwacht dat ze zoveel mogelijk zelfstandig doen. Dit omwille van het feit dat ze anders constant vragen stellen en het huiswerk uit handen wordt gegeven.

In Dagcentrum 't Spant zijn er twee soorten stappenplannen voorzien. Eén voor de kinderen uit de lagere school en één voor de kinderen uit de middelbare school.

Uit de interviews blijkt dat één van de vier dagcentra (DC 't Spant) werkt met een beloningssysteem rond huiswerkbegeleiding. In Dagcentrum 't Spant wordt gewerkt met tokens. Als de kinderen goed gestudeerd hebben krijgen ze beloningskaartjes. Die tokens kunnen ze dan inruilen voor multimedia. In de overige drie dagcentra wordt niet gewerkt met beloningssystemen als het aankomt op het maken van huiswerk. Wel trachten ze zo veel mogelijk verbaal te belonen en te bekrachtigen. In Dagcentrum De Passer kan een jongere de vooruitgang maken door goed te studeren om van het Niet Ok systeem naar het Ok systeem te gaan. Maar dit wordt niet gezien als een beloningssysteem van de huiswerkbegeleiding. Het is eerder iets wat samen met de school en de ouders besproken wordt. In Dagcentrum De Sluis vindt er op het einde van de dag een dagevaluatie plaats. In de dagevaluatie zit ook de huiswerkbegeleiding. Wanneer bijvoorbeeld het huiswerk goed

verlopen is kunnen ze een wolkje of een zonnetje verdienen. Dit is ook niet echt een beloningssysteem dat betrekking heeft op het huiswerk, maar eerder op de hele dag.

2.2.3. Is er een verschil in aanpak tussen jongere en oudere kinderen in de verschillende dagcentra?

De dagcentra zijn overeengekomen dat er steeds gewerkt wordt op maat van het kind. Twee van de vier respondenten (DC Houthalen, DC 't Spant) geven duidelijk aan dat dit niets met leeftijd te maken heeft. Dagcentrum De Sluis en Dagcentrum De Passer zijn het daar niet helemaal mee eens. Volgens hen hebben jongere kinderen meer ondersteuning nodig met het huiswerk, terwijl oudere kinderen eerder zelfstandig kunnen werken.

2.2.4. Is er een verschil in aanpak tussen jongens en meisjes in de verschillende dagcentra?

De vier geïnterviewde dagcentra zijn het er allemaal mee eens dat er in essentie geen verschil is. Er heerst twijfel bij de respondent van Dagcentrum De Sluis. De respondent geeft eerst aan dat positieve bekrachtiging iets sterker is bij meisjes dan bij de jongens. Maar ze bedenkt zich snel en deelt mee dat het eerder afhankelijk is van kind tot kind en niet van geslacht.

2.2.5. Maken de verschillende dagcentra gebruik van spelletjes tijdens het huiswerk?

In drie van de vier dagcentra (DC De Passer, DC 't Spant, DC Houthalen) wordt gebruik gemaakt van spelletjes. Rekenspelletjes en taalspelletjes zijn het meest voorkomend. Als de kinderen de tafels moeten instuderen gaan ze bijvoorbeeld vanachter in de kamer staan, per juist antwoord mogen ze een stap vooruit zetten. Deze spelletjes zijn erg motiverend voor de kinderen. Ze leren bepaalde vaardigheden en lessen aan op een speelse manier.

In Dagcentrum De Sluis worden geen spelletjes gebruikt tijdens de huiswerkbegeleiding. Wel is het mogelijk dat dit tijdens de individuele begeleiding wordt ondernomen.

2.2.6. Waar maken de kinderen huiswerk in de verschillende dagcentra?

Elk dagcentrum is uitgerust met één of meerdere huiswerkkamers. Drie van de geïnterviewde dagcentra (DC De Sluis, DC 't Spant, DC Houthalen) hebben één huiswerkkamer voor alle kinderen. Eén dagcentrum (DC De Passer) heeft meerdere huiswerkkamers ter beschikking.

Drie van de respondenten (DC De Sluis, DC De Passer, DC 't Spant) geven aan dat de kinderen vaste plaatsen hebben in de huiswerkkamer. Op die manier verloopt alles gestructureerd en duidelijk. Anders bestaat het risico op conflicten. De plaatsen werden in alle drie de dagcentra vastgesteld door de begeleiders. Dit wordt gedaan vermits de jongeren anders te snel afgeleid zijn. Wanneer gemerkt wordt dat het niet goed verloopt, veranderen de begeleiders de plaatsen. In één van de dagcentra (DC Houthalen) zijn er geen vaste plaatsen voorzien. Aan het begin van elke begeleiding wordt duidelijk vermeld dat het zo mag, wanneer ze merken dat het niet goed verloopt, nemen de begeleiders initiatief om de jongeren uit elkaar te zetten.

2.2.7. Is er een verschil in het noteren van het verloop van het huiswerk tussen de verschillende dagcentra?

Twee dagcentra (DC 't Spant, DC De Passer) maken gebruik van een map waarin het verloop van het huiswerk genoteerd wordt. Het overzicht bestaat uit twee kolommen. De eerste kolom betreft het huiswerk dat ze moeten doen. In de tweede kolom wordt beschreven hoe ze gewerkt hebben. Die tweede kolom is het belangrijkste, omdat de begeleiders daaruit kunnen weten of de jongeren vlot en zelfstandig te werk kunnen gaan. In die map worden ook de aandachtspunten van de jongere bijgehouden. Op die manier is elke begeleider op de hoogte over waar de jongere aan moet werken. De doelen achter deze map zijn echter wel verschillend. Het doel ervan in Dagcentrum 't Spant is dat dit overzicht elke vijf weken wordt besproken op de teamvergadering. Het kind kan dan evolueren. In de map zit namelijk ook een blad met een ladder op. Het kind wordt gesitueerd op die ladder en zo kan de jongere steeds groeien. In Dagcentrum De Passer is het doel dat de begeleiders een houvast hebben wanneer jongeren bijvoorbeeld zeggen dat ze gisteren al huiswerk hebben gemaakt. Dit kan allemaal worden nagekeken in die map. Het is een soort van controlemiddel en het vermijdt misverstanden.

In Dagcentrum De Sluis werkt men op een andere manier. Men noteert niet specifiek hoe de huiswerkbegeleiding verlopen is. Wel wordt iedere dag een evaluatie opgemaakt.

In Dagcentrum Houthalen wordt gebruik gemaakt van een heen-en-weerblad voor de ouders. Daarop staat het verloop van de studie beschreven. Daarnaast houdt dit dagcentrum ook een opvolgblad bij voor de begeleiding. Het is een overzichtsblad waarop het verloop van de studie wordt beschreven. Dit komt overeen met de twee kolommen die worden gebruikt door Dagcentrum 't Spant en Dagcentrum De Passer.

- 2.3. Wordt er gebruik gemaakt van methodieken tijdens de huiswerkbegeleiding, zo ja van welke methodieken? Zijn hierbij overeenkomsten tussen de verschillende dagcentra?

Er zijn drie overeenkomstige methodieken die gebruikt worden in de vier dagcentra. De eerste is empowerment. Het werken vanuit de krachten van zowel de kinderen als de ouders. Vanuit de basishouding wordt verwacht dat er positief bekrachtigd wordt. Vermits huiswerk een prestatie is, wordt empowerment gebruikt. De school wordt in een vrij negatieve sfeer geplaatst van te straffen en te moeten. Daarom is het belangrijk dat jongeren positief bekrachtigd worden naar een gevoel van zelfwaarde. De tweede methodiek die in elk dagcentrum wordt toegepast is het emancipatorisch werken. Het trachten zelfstandig maken van de kinderen en de ouders. Daarnaast worden in elk dagcentrum de ouders zoveel mogelijk actief betrokken. Zo worden ze bijvoorbeeld actief betrokken bij het schoolgebeuren van hun kinderen.

De respondent van Dagcentrum De Passer vermeldt dat veel methodieken worden toegereikt vanuit de school. Zo zijn er een aantal methodieken die gebruikt worden om tafels te oefenen, zoals bijvoorbeeld een telraam. Daarnaast wordt eveneens gebruik gemaakt van een telefoonboek om alfabetisch te leren rangschikken. Voor de rest zijn er geen specifieke methodieken waarmee gewerkt wordt tijdens de huiswerkbegeleiding.

De respondent van Dagcentrum De Sluis maakt af en toe gebruik van rollenspellen, om het gevoel dat de jongeren hebben in de klas neer te zetten. Ook hier worden verder geen specifieke methodieken gebruikt bij het begeleiden van het huiswerk, net zoals in Dagcentrum 't Spant.

In Dagcentrum Houthalen daarentegen wordt gewerkt met diverse methodieken rond structuur, aangepast aan de leeftijd. Bijvoorbeeld: Beertjes van Meichenbaum, Op-eigen-benen-plan (bron: klasse.be/ouders), stappenplan (bron: [klasse](http://klasse.be)), structuurkaarten huiswerk (bron: klasse.be/ouders), checklist huiswerk (bron: klasse.be/ouders). Daarnaast wordt er gewerkt via "contractwerk". (zie eerder)

- 2.4. Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra?

2.4.1. Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra met de ouders/opvoedingsverantwoordelijken?

In drie van de vier geïnterviewde dagcentra (DC De Passer, DC 't Spant, DC Houthalen) wordt gebruik gemaakt van een heen-en-weerschrift als communicatiemiddel tussen de

ouders en het dagcentrum. De ouders worden zeker en vast betrokken met het huiswerk door middel van het heen-en-weerschriftje. Wanneer er zich problemen voordoen, wordt dit genoteerd in dit schrift.

In drie van de vier dagcentra (DC De Passer, DC De Sluis, DC Houthalen) wordt minstens één keer per week een contact georganiseerd met de ouders. Dit gaat dan om allerlei zaken, de huiswerkbegeleiding is hier een onderdeel van. In Dagcentrum 't Spant wordt één keer om de veertien dagen samengezeten met de ouders.

Het blijft belangrijk dat het thema studie en school regelmatig terugkomt tijdens huisbezoeken. Ouders worden beschouwd als zeer belangrijke partners in het ondersteunen en stimuleren op vlak van huiswerk. Wanneer de studie moeilijk verloopt, zijn de ouders nodig om hun kinderen hierop aan te spreken.

2.4.2. Op welke manier wordt er gecommuniceerd in de verschillende dagcentra met de school?

In twee van de vier geïnterviewde dagcentra (DC 't Spant, DC De Sluis) wordt gebruik gemaakt van een heen-en-weerschrift als communicatiemiddel tussen de school, de ouders en het dagcentrum.

Alle respondenten geven aan dat de school enkel gecontacteerd wordt mits toestemming van de ouders. Schoolcontacten vinden enkel plaats wanneer de ouders erbij aanwezig zijn. De respondent van Dagcentrum De Passer geeft aan dat ze geëvolueerd zijn in het feit dat ze vroeger naar de school gingen zonder ouders. Nu wordt dat zelden, tot nooit meer gedaan.

De respondent van Dagcentrum De Sluis vermeldt dat de verantwoordelijkheid van de school steeds meer naar de ouders wordt toegeschoven. Vroeger was het zo dat de begeleider elk schoolcontact mee volgde, maar nu is dat gereduceerd. Indien het nodig is en op vraag van de ouders, gaat de begeleider mee op schoolcontact.

Al de geïnterviewde dagcentra gaan aan het begin van de begeleiding een afspraak maken met de school. Dan vindt er een schooloverleg plaats, omdat de school vaak een probleem is. Daarom worden er op dat moment de nodige afspraken gemaakt rond de werkpunten van de jongere.

Er wordt slechts samengezeten met de school op vraag van de school of van de ouders. Wanneer het dagcentrum zelf ziet dat er problemen zijn in het huiswerkgebeuren, is er ook vaak nood aan een schooloverleg. Dan wordt er eveneens er een schoolcontact gepland.

Individueel is het heel verschillend hoe vaak een schooloverleg plaatsvindt. Dit is gedifferentieerd naargelang de nood. De respondent van Dagcentrum 't Spant geeft te kennen dat er zeker contacten zijn wanneer de rapporten moeten worden afgehaald. Als de ouders of de school willen dat de begeleider erbij is, dan gebeurt dit. Bij jongeren uit het bijzonder onderwijs wordt één keer per maand samengezeten met de school.

Wie aanwezig is op het schooloverleg wordt bepaald door de school zelf. Zij sturen de uitnodiging. Als één van de dagcentra vindt dat er een bepaalde partij zeker bij betrokken moet zijn, wordt naar deze wensen geluisterd.

In geen van de dagcentra krijgen de andere kinderen van het gezin de mogelijkheid om te studeren in het dagcentrum. Wel is er de mogelijkheid dat de contextbegeleider gaat helpen aan huis.

2.5. Is er een verschil tussen de verschillende dagcentra in het motiveren van de kinderen om huiswerk te maken?

De vier dagcentra zijn overeengekomen dat een vaste structuur helpt. Dankzij die duidelijkheid is de kans kleiner dat er conflicten ontstaan om naar de huiswerkkamer te gaan en huiswerk te maken. Ze komen aan in het dagcentrum, eten een vieruurtje en gaan dan huiswerk maken. Dat wordt van hen verwacht. Vaste tijd en een vaste structuur zijn belangrijke factoren, dat wordt een evidentie, ook voor de kinderen/jongeren zelf. Het huiswerk moet gebeuren, en dat weten de kinderen/jongeren. Ze zijn er ook van op de hoogte dat als ze het niet doen, er gevolgen aan vasthangen.

In één van de vier dagcentra (DC 't Spant) wordt een beloningssysteem toegepast. Als de kinderen goed werken aan hun huiswerk krijgen ze tokens. Dit is erg motiverend voor hen. De jongeren weten dat als ze hun best doen, ze tokens kunnen verzamelen. Die tokens mogen ze dan inwisselen voor een halfuur multimedia.

De respondent van Dagcentrum 't Spant geeft eveneens aan dat de kinderen soms huiswerk maken bij iemand van De Voorzorg. Als de studie echt een strijd is in het dagcentrum, wordt die man gecontacteerd, na een overleg met de ouders en het kind. Dat werpt ook zijn vruchten af. Die man geeft op een hele fijne manier bijles en daardoor worden de kinderen extra gemotiveerd. Wanneer ze dan terug in het dagcentrum huiswerk maken, is die strijd meestal voorbij.

In Dagcentrum Houthalen wordt gewerkt met een contract tussen het kind en de begeleider. Aan het begin van de begeleiding wordt een contract opgesteld met de jongere betreffende de studiebegeleiding. Er wordt samen met de jongere en de ouders gezocht naar

aandachtspunten en studieleerpunten om de resultaten op school te verbeteren. Via de hulp van bijvoorbeeld het rapport, het advies van de leerkracht, motivatie van de jongere zelf, maatschappelijke belangen, enzovoort, wordt ervoor gekozen om samen met de jongere afspraken te maken over de invulling van het studiemoment. Er wordt gewerkt op maat van de jongere en het gezin. Dankzij dit contract worden de jongeren extra gemotiveerd en gestimuleerd om huiswerk te maken.

2.6. Is er een verschil tussen de verschillende dagcentra bij het maken van huiswerk met kinderen met leerproblemen en leerstoornissen?

Dagcentrum Houthalen heeft geen specifieke aanpak in het omgaan met kinderen met leerproblemen of leerstoornissen. Bij elk kind wordt specifiek bekeken wat ze nodig hebben. Er wordt met verwijzende instanties of andere hulpverleners, consultants, school, GON-begeleiders overlegd hoe er met de kinderen wordt gewerkt zodat de begeleiders hun aanpak erop kunnen afstemmen.

De drie andere dagcentra (DC De Passer, DC De Sluis, DC 't Spant) hebben een speciale techniek om bepaalde leerproblemen, die ook besproken werden in het theoretisch deel, aan te pakken:

2.6.1. *Faalangst en Slachtoffers van pestgedrag*

Dagcentrum 't Spant: Er zijn kinderen die uit perfectionisme faalangst hebben. Dit dagcentrum speelt daar die tokens op in. Dat doet wonderen. Deze tokens helpen bij alle leeftijden.

Dagcentrum De Passer: Tijdens de individuele begeleiding wordt concreet geanticipeerd op een situatie, door bijvoorbeeld expliciet met de jongere te overlopen wie gaat dat zijn, wat moet hij verwachten, waar dat is, hoe dat eruitziet, enzovoort. Door erbij te vermelden wat er zou kunnen fout lopen, kan ook heel helpend en ondersteunend zijn. Sommige jongeren hebben angst om te falen, en zijn heel erg negatief tegenover situaties die kunnen komen. Er wordt sterk gewerkt aan het anticiperen op een bepaalde situatie en aan duidelijkheid. Het beste is een vertrouwensband creëren, dit is vaak voldoende om iemand sterker te maken. Dit wordt eveneens gestimuleerd bij de ouders. Het moet geïnstalleerd worden in het gezin. De ouders moeten alert zijn op hoe hun kind zich in bepaalde situaties voelt.

Dagcentrum De Sluis: Faalangst zit er bij de meesten wel in, dat is ook rap herkenbaar. Dat is ook wel iets wat veel rondhangt bij de jeugd van nu. Dit zijn zaken die de individuele begeleider met hen opneemt en daar wordt individueel aan gewerkt. Rond faalangst wordt ook in groepsverband gewerkt, zo worden er bepaalde activiteiten rond gedaan. Eveneens

bevinden zich twee kinderen in het dagcentrum die gepest worden. Dit zijn zaken die de individuele begeleider met hen opneemt en daar wordt individueel aan gewerkt. Er wordt wel eens een spel rond georganiseerd. Daarenboven wordt in Dagcentrum De Sluis elke maand een kidsmeeting gehouden. Tijdens deze meetings is het de bedoeling dat bepaalde thema's aan bod komen waarbij de kinderen moeten stilstaan.

De drie andere dagcentra hebben daarnaast een speciale techniek om bepaalde leerstoornissen, die ook besproken werden in het theoretisch deel, aan te pakken:

2.6.2. *Dyslexie*

Dagcentrum 't Spant: Er verblijft een jongere met een leerstoornis, namelijk dyslexie. Hier kan slechts weinig rond gedaan worden tijdens de huiswerkbegeleiding. Deze jongere volgt logopedie. Sinds het kind dit volgt, merken we verbetering op.

Dagcentrum De Passer: Kinderen die hiermee te maken hebben, moeten hiermee leren leven. Ook de begeleiders moeten hun best doen om op maat van het kind te werken.

Dagcentrum De Sluis: Dit is een stoornis waarbij op maat van het kind gewerkt wordt.

2.6.3. *ADHD*

Dagcentrum 't Spant: Er verblijven drie kinderen met ADHD in het dagcentrum. Een vaste structuur is hier van belang.

Dagcentrum De Passer: Bij deze jongeren is er nood aan structuur en duidelijkheid. Binnen het dagcentrum is er constant een vaste structuur en zijn er duidelijke afspraken. Vaak is het helpend voor deze kinderen om bepaalde stappen visueel op papier te hebben.

Dagcentrum De Sluis: Rond ADHD wordt getracht om de jongere zo min mogelijk prikkels te geven. Wanneer deze jongeren vragen om apart te zitten, wordt dit ook toegelaten.

2.6.4. *Autisme*

Dagcentrum 't Spant: In het verleden zat er een jongere met een zware vorm van autisme. Met hem werd gewerkt met pictogrammen. Een vaste en duidelijke structuur was eveneens belangrijk.

Dagcentrum De Passer: Duidelijkheid en structuur is bij deze kinderen van groot belang.

Dagcentrum De Sluis: Eveneens is hier een vaste structuur en duidelijkheid nodig.

Hoofdstuk 3: Conclusies en aanbevelingen

In de voorafgaande tekst werd de praktijk getoetst aan de theorie. Op basis van deze resultaten worden conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Het doel van het onderzoek is een antwoord te vinden op de hoofdonderzoeksvraag, namelijk: “Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in Limburgse dagcentra voor gezinnen in een problematische opvoedingssituatie?”. Aan de hand van deze resultaten worden vervolgens de conclusies en aanbevelingen weergegeven.

3.1. Conclusies

Het interview werd opgedeeld in zes thema's, aan de hand van deze punten worden de conclusies weergegeven.

3.1.1. *Algemene werking*

Uit het onderzoek blijkt dat de missie en visie van de verschillende dagcentra overeenkomt. Bovendien is elke setting gesitueerd binnen de bijzondere jeugdzorg. De doelgroep zijn jongeren in een problematische opvoedingssituatie. Gezinnen komen pas terecht in een dagcentrum wanneer de gezinnen worden doorverwezen vanuit het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of door een Jeugdrechter. De visie naar huiswerkbegeleiding binnen de verschillende dagcentra is hetzelfde. De geïnterviewde dagcentra komen overeen dat huiswerkbegeleiding essentieel is binnen de algemene werking. Het enige verschil dat hier kenbaar is, zijn het aantal jongeren dat in de dagcentra verblijft.

3.1.2. *Aanpak huiswerkbegeleiding*

Het doel van huiswerkbegeleiding komt overeen tussen de dagcentra. Huiswerk wordt gemaakt, conform de verwachtingen van de school. Daarnaast is elk dagcentrum ermee akkoord dat de jongeren nood hebben aan ondersteuning bij het maken van huiswerk. Het verloop van het huiswerk verloopt in elk dagcentrum anders. Er zijn zowel gelijkenissen als verschillen duidelijk. Een overeenkomstig punt in het verloop van de huiswerkbegeleiding is dat er een vaste structuur is. Daarnaast verbeteren de begeleiders van alle bevroegde dagcentra niet op fouten. Wel kijken ze het huiswerk na, maar er wordt niet verbeterd. Nog een overeenkomst is dat elk dagcentrum verwacht dat de kinderen zelfstandig bezig zijn met het huiswerk. Die zelfstandigheid wordt gestimuleerd. Ook zijn er enkele verschillen op te merken. Eerst en vooral wordt in twee dagcentra verwacht dat de kinderen een bepaalde tijd doorbrengen in de huiswerkkamer. Daarnaast zijn er drie dagcentra waar de jongeren op een vast tijdstip moeten beginnen aan het huiswerk. Eén van de vier geïnterviewde

dagcentra werkt tijdens de huiswerkbegeleiding met een beloningssysteem. Hier wordt dus uitgegaan van de extrinsieke motivatie, terwijl bij de drie andere dagcentra gebruik gemaakt wordt van intrinsieke motivatie. De vier dagcentra komen overeen dat er tijdens de huiswerkbegeleiding geen onderscheid gemaakt wordt tussen oudere en jongere kinderen, evenals tussen meisjes en jongens. De vier respondenten geven aan dat er steeds gewerkt wordt op maat van het kind. Als het om spelletjes gaat die met de kinderen worden gespeeld tijdens de huiswerkbegeleiding, kan geconcludeerd worden dat er veel gebruik van wordt gemaakt in drie van de vier dagcentra. Deze spelletjes zijn eerder onvoorbereid en worden op het moment zelf bedacht. Ook is er een verschil op te merken in de huiswerkkamers. Drie van de vier bevraagde dagcentra hebben één huiswerkkamer voor alle jongeren, het overige dagcentrum heeft meerdere huiswerkkamers ter beschikking. Daarnaast hebben drie dagcentra vaste plaatsen voorzien in de huiswerkkamers. Bovendien is er een verschil in het noteren van het verloop van het huiswerk. Twee dagcentra maken gebruik van een individuele map per kind. In deze map zitten gegevens van de school, een lijst met werkpunten en wordt het verloop van het huiswerk neergeschreven. Het belangrijkste is hoe de kinderen huiswerk gemaakt hebben. De twee overige dagcentra noteren niet specifiek hoe het huiswerk verlopen is. Zij houden wel een dagevaluatie bij, die op het einde van de dag met de jongeren besproken wordt. Deze evaluatie gaat over hoe de dag verlopen is, wanneer er aandachtspunten zijn rond huiswerk wordt dat hierop genoteerd.

3.1.3. *Methodieken*

Er zijn drie overeenkomstige methodieken die gebruikt worden in de bevraagde dagcentra, namelijk: empowerment, emancipatorisch werken en het actief betrekken van ouders. Er is echter één verschil op te merken. Eén dagcentra werkt met diverse methodieken rond huiswerkbegeleiding, die te maken hebben met structuur en wordt steeds aangepast aan de leeftijd van de jongeren. De andere drie bevraagde dagcentra werken niet met andere specifieke methodieken tijdens het begeleiden van het huiswerk.

3.1.4. *Communicatie*

3.1.4.1. *Ouderbetrokkenheid*

Drie van de bevraagde dagcentra communiceren met de ouders via een heen-en-weerschrift. Daarnaast gaven drie respondenten van de geïnterviewde dagcentra aan dat er één keer per week een contact gepland wordt met de ouders. In het overige dagcentrum is dat één keer om de twee weken. Alle dagcentra komen overeen dat ouders belangrijke partners zijn in het ondersteunen en het stimuleren van de kinderen op vlak van huiswerk.

3.1.4.2. *Schoolbetrokkenheid*

In twee dagcentra wordt gebruik gemaakt van een heen-en-weerschrift als communicatiemiddel met de school. Daarnaast zijn er nog drie gelijkenissen op te merken. Er wordt enkel een schooloverleg gepland wanneer er toestemming is van de ouders. Elk dagcentrum plant een schoolcontact, samen met de ouders, aan het begin van elke begeleiding. Daarnaast wordt een schooloverleg gepland wanneer de vraag komt van een betrokken partij. Het aantal geplande schoolcontacten is individueel erg verschillend.

3.1.5. *Motivatie*

Om de kinderen te motiveren om huiswerk te maken is duidelijkheid en een vaste structuur van groot belang. Dit zorgt ervoor dat de kans op het ontstaan van conflicten vermindert. Daarnaast is het een gewoonte voor de kinderen om huiswerk te maken. Ze weten dat het erbij hoort en dat motiveert hen. Dit is een overeenkomstige bevinding. Daarnaast zijn er ook nog enkele verschillen gevonden. Een eerste verschil is dat er in één dagcentrum gewerkt wordt met een beloningssysteem. De jongeren krijgen tokens wanneer ze hun huiswerk gemaakt hebben. Die tokens kunnen ze inruilen voor multimedia. Hier wordt dus een vorm van extrinsieke motivatie opgemerkt. In één dagcentrum wordt gebruik gemaakt van een contract. Aan het begin van de begeleiding wordt een contract opgemaakt samen met de jongere. Het kind wordt daardoor gemotiveerd om zijn best te doen.

3.1.6. *Leerproblemen en leerstoornissen*

Eén dagcentrum heeft geen specifieke aanpak voor kinderen met leerproblemen of leerstoornissen tijdens de huiswerkbegeleiding. Er wordt steeds gewerkt op maat van het kind. In de overige drie dagcentra gaat men ook uit van maatwerk. Maar deze drie dagcentra maken gebruik van bepaalde technieken bij kinderen met leerproblemen en leerstoornissen.

3.2. *Aanbevelingen*

Uit de interviews blijkt dat er een aantal verschillen zijn in de aanpak van huiswerkbegeleiding in de verschillende dagcentra. Deze verschillen zijn uiteraard normaal, vermits er niet wordt samengewerkt. Mijn onderzoek heeft een grote waarde voor mijn stageplaats. Een aanbeveling hier is dat dit onderzoek een initiatief kan zijn voor de Limburgse dagcentra om samen te gaan werken. Op die manier weten ze rond welke thema's er precies gewerkt wordt. Zo kunnen de dagcentra informatie uitwisselen rond de aanpak van huiswerkbegeleiding.

3.2.1. *Aanbevelingen naar Dagcentrum De Ark*

In Dagcentrum 't Spant wordt gebruikgemaakt van een 'ladder-systeem'. De jongeren worden om de vijf weken gesitueerd op de ladder. Wanneer de jongere laag begint en steeds een trede kan verhogen, werkt dit zeer motiverend. Het zou interessant zijn om dit ook toe te passen in Dagcentrum De Ark.

In Dagcentrum 't Spant en in Dagcentrum Houthalen wordt gebruikgemaakt van stappenplannen. Stap per stap wordt visueel weergegeven wat de kinderen moeten doen. Op die manier ontstaat er duidelijkheid en een vaste structuur die gevolgd moet worden.

De aanbevelingen en adviezen die ik ontdekt heb, mogen worden toegepast in dagcentrum De Ark. In samenspraak met mijn stagementor, Wendy Gaens, werd dit beslist.

Voor vervolgonderzoek is het interessant om de overige vijf dagcentra in Limburg te bevragen. Op die manier is er sprake van een overkoepelend onderzoek. Wanneer er een grotere vergelijking wordt gemaakt, worden er nog meer resultaten bekomen. Wanneer alle dagcentra in kaart worden gebracht is er de mogelijkheid om een zeer uitgebreide studie te doen rond huiswerkbegeleiding.

Besluit

In het derde deel van mijn eindwerk heb ik een antwoord kunnen formuleren op de hoofdonderzoeksvraag. U kan lezen hoe ik mijn onderzoek heb aangepakt en wat de resultaten ervan zijn. Vervolgens worden de conclusies uitgebreid besproken, gevolgd door de aanbevelingen. Uit de resultaten is gebleken dat er zowel een aantal gelijkenissen als verschillen zijn tussen de verschillende door mij bevroegde dagcentra in Limburg.

In het vierde deel van mijn eindwerk ga ik het gekozen thema kritisch benaderen, alsook mijn stageplaats. Bovendien bekijk ik mijn persoonsgebonden traject met een kritische blik.

4. Kritische kijk

Inleiding

Een kritische houding en een kritische zelfreflectie zijn erg belangrijk binnen het beroep van een maatschappelijk assistent. In dit vierde deel wordt daarom de kritische blik op het afgelopen traject centraal gesteld. Het is daarnaast belangrijk dat een toekomstig maatschappelijk assistent in staat is om een kritische mening te vormen over de organisatie waar hij of zij stage loopt. Het is zelfs nog belangrijker om het eigen denken en handelen in vraag te stellen, en dit kritisch te benaderen. Dit deel start met een kritische kijk op de stageplaats, Dagcentrum De Ark. Vervolgens reflecteer ik over het eindwerkthema en ten slotte stel ik mijn eigen denken en handelen in vraag.

Hoofdstuk 1: Dagcentrum De Ark

Dagcentrum De Ark is een afdeling van De Wiekslag Vzw en is erkend door de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand van de administratie voor gezin en maatschappelijk welzijn bij het ministerie van de Vlaamse gemeenschap. De Ark is er voor gezinnen die moeilijkheden ervaren in het opvoeden van de kinderen. Dagcentrum De Ark tracht het welzijn en de veiligheid binnen een gezin te bevorderen, daarom wordt de aandacht gericht op de begeleiding van het hele gezin. De Ark biedt actieve ondersteuning in de gezinnen op alle gebieden van het leven zoals opvoeding, huisvesting en huishouden, inkomen, geldbesteding en administratie, tewerkstelling, onderwijs en opleiding, vrijetijdsbesteding, familierelaties en sociale contacten, lichamelijk en geestelijk welzijn. In het dagcentrum wordt er gewerkt aan intensieve huiswerkbegeleiding. In het kader hiervan wordt er zeer regelmatig een overleg gepland met de school van alle kinderen uit het gezin. Ook in de examenperiode is er huiswerkbegeleiding vanuit het dagcentrum. Daarnaast worden kinderen en jongeren individueel gesteund in het dagcentrum. Daarenboven worden er zowel binnens- als buitenshuis activiteiten op maat georganiseerd. Ten slotte werkt men vanuit het dagcentrum intensief samen met verschillende partijen. Minstens één keer per week zit de Ark samen met het gezin. De begeleiding in het gezin wordt praktisch ingevuld. Er wordt intensief samengewerkt met andere hulpverleners en maatschappelijke organisaties. Om de drie maanden worden er eveneens contacten gehouden met de verwijzer, rond de evolutie van het gezin. Het gaat hier om een driehoeksoverleg tussen de verwijzer, het dagcentrum en de cliënten. Tussendoor zijn er ook informelere contacten tussen het dagcentrum en de verwijzer, via mail of telefonisch. Dit om de situatie van de cliënt te bespreken indien nodig.

Dagcentrum De Ark is verantwoordelijk voor een aantal begeleidingen, namelijk de contextbegeleiding, individuele begeleiding, groepsbegeleiding en huiswerkbegeleiding. In dit eindwerk heb ik de focus gelegd op het thema 'huiswerkbegeleiding'. Uit het onderzoek blijkt dat er slechts enkele methoden zijn om kinderen te motiveren om huiswerk te maken. Daarom lijkt het me belangrijk om in Dagcentrum De Ark iets in te stellen wat die motivatie zou kunnen aanwakkeren. Zelf ben ik tegenstander van een beloningssysteem, vermits ze dan extrinsiek gemotiveerd worden en ze dan steeds meer verwachtingen gaan creëren. Eerder ben ik een voorstander van een systeem waardoor de kinderen vanuit zichzelf, intrinsiek gemotiveerd raken. In drie dagcentra merkte ik op dat structuur en duidelijkheid leiden tot een evidentie, een gewoonte. In Dagcentrum De Ark is die structuur er ook al, maar deze zou nog versterkt kunnen worden, door bijvoorbeeld een visuele weergave van de stappen tegen de muur te hangen in de huiswerkkamers.

Daarnaast merk ik op dat de kinderen soms misbruik maken van aandacht en hulp tijdens de huiswerkbegeleiding. De begeleiders zijn er inderdaad om de jongeren bij te staan en om hen te begeleiden. Maar het gebeurt dat jongeren zoveel aandacht opeisen, dat er minder aandacht wordt besteed aan andere jongeren. Daarom lijkt het me belangrijk om elk kind een bepaalde tijd te geven waarin hij vragen mag stellen. Dit is voor elke jongere individueel verschillend, daarom wordt er gewerkt op maat.

Hoofdstuk 2: Thema

2.1. Thema

Ik heb mezelf gericht op het bevragen van vier Limburgse dagcentra. Ik heb dus een steekproef gemaakt van vier dagcentra, omwille van de haalbaarheid van de verwerking van de resultaten. Deze dagcentra zijn representatief vermits ze vergelijkbaar zijn qua algemene werking en qua doelgroep. Dit maakt dat het onderzoek zowel betrouwbare als valide gegevens oplevert.

In elk bevroegd dagcentrum wordt huiswerkbegeleiding gezien als essentieel binnen de werking. Daarom is het onderzoek valide. Ik heb dus gemeten wat ik oorspronkelijk wilde meten. Vermits elk dagcentrum elke dag actief bezig is met huiswerkbegeleiding, voldeden ze allemaal aan de verwachtingen. Uit mijn onderzoek is gebleken dat er een aantal overeenkomsten, maar ook verschilpunten tussen de dagcentra zijn.

Bij de afname van de interviews van de betrokken begeleiders van de dagcentra heb ik het gevoel dat ik steeds eerlijke antwoorden heb gekregen. Ik heb bovendien ook opgemerkt dat een aantal zaken in de verschillende dagcentra hetzelfde verloopt.

2.2. Reflectie vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek is het interessant om de overige vijf dagcentra te bevragen. Op die manier is er sprake van een overkoepelend onderzoek. Wanneer er een grotere vergelijking wordt gemaakt, worden er nog meer resultaten bekomen. Wanneer alle dagcentra in kaart worden gebracht is er de mogelijkheid om een zeer uitgebreide studie te doen rond huiswerkbegeleiding.

Zeker met de invoering van de Integrale Jeugdhulp lijkt het me belangrijk dat verder onderzoek aangeraden is. Binnen de werking van de Bijzondere Jeugdzorg zullen er heel wat veranderingen plaatsvinden, waardoor er weer andere mogelijkheden zijn binnen die huiswerkbegeleiding.

Hoofdstuk 3: Persoonsgebonden traject

Voor de aanvang van mijn stage heb ik samen gezeten met mijn stagementor, Wendy Gaens, om een aantal onderwerpen betreffende mijn eindwerk te bespreken. Op dat moment wilde ik een ander onderzoek doen. Oorspronkelijk wilde ik 'de samenwerkingsverbanden tussen de verschillende partners (CLB, consulent, school, DC De Ark, ouders) omtrent huiswerkbegeleiding' onderzoeken. Tijdens het opzoeken van informatie voor mijn literatuuronderzoek, begon ik te panikeren. Ik had het gevoel dat hetgene ik wilde onderzoeken te breed was. Het onderwerp 'huiswerkbegeleiding' stond voor mij niet meer centraal. Vermits ik graag wilde focussen op het thema 'huiswerkbegeleiding', wou ik van koers veranderen, omdat ik dat naar mijn gevoel in het oorspronkelijke onderzoek niet kon realiseren. Ik had dit gevoel omdat de consulent bijvoorbeeld weinig of zelfs niet in contact komt met het thema huiswerkbegeleiding. Daarom ben ik veranderd van onderzoek en heb ik me gericht op 'Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in de verschillende dagcentra in Limburg?' Op die manier staat het thema 'huiswerkbegeleiding' wel centraal, en dat was mijn oorspronkelijk doel.

Vermits ik met dit gevoel van onzekerheid zat, heb ik mijn eindwerkbegeleidster, Mindy Philippeth gecontacteerd. Ik heb haar uitgelegd waarom ik van onderzoek wilde veranderen.

Vervolgens heb ik eerst de situering van mijn stageplaats opgesteld. Ik vond het geen evidente opgave om de stageplaats te beschrijven in functie van mijn eindwerkthema. Ik vond het moeilijk om te beslissen wat ik wel en wat ik niet zou toevoegen. Wanneer ik een eerste poging had gedaan om een volledige beschrijving weer te geven, heeft mijn stagementor het verbeterd. Ik heb enkel kleine aanpassingen moeten doen.

Bij het schrijven van het theoretisch kader botste ik op een aantal belemmeringen. Bronnen die niet recent genoeg waren, bronnen die uitgeleend waren, onvolledige bronnen, enzovoort. Ik heb hieruit geleerd om in de toekomst vroeger te beginnen met mijn bureauonderzoek.

Bij het praktisch deel heb ik me goed voorbereid. Ik was al een tijdje bezig met het opstellen van de vragen, waarbij ik ook de hulp heb gekregen van collega's van mijn stage. Ik heb de dagcentra goed op voorhand gecontacteerd, zodat ik zeker wist dat ze bereid waren om mee te werken. Dan heb ik een afspraak gemaakt wanneer ik kon langsgaan om het interview af te nemen. Voor elk interview had ik ongeveer een uur uitgerekend. Bij de afname van de

interviews merkte ik dat een uur net iets te lang was. De interviews duurden steeds zo'n 45 à 50 minuten.

Besluit

Uit deze kritische kijk kan ik besluiten dat er zowel voor Dagcentrum De Ark als voor mezelf verbeteringen haalbaar zijn. Ik vind het belangrijk dat de begeleiders van het dagcentrum hun aandacht evenredig verdelen onder alle jongeren tijdens de huiswerkbegeleiding. Dit komt het huiswerk van de kinderen ten goede. Ikzelf kan ook nog heel wat vooruitgang boeken. Voor mezelf heb ik geleerd dat het zinvol is om een duidelijke en structurele planning op te stellen en het werk iets vroeger aan te vatten. Op die manier verbeter ik de kwaliteit van mijn eindwerk. Bovendien verhoog ik dan ook de werkbaarheid en haalbaarheid voor mezelf.

Algemeen Besluit

“Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in Limburgse dagcentra voor gezinnen in een problematische opvoedingssituatie?” Deze vraag vormt de rode draad doorheen dit eindwerk. Het uiteindelijke doel was dan ook om een antwoord te vinden op deze vraag. Aan de hand van interviews in Limburgse dagcentra binnen de Bijzondere Jeugdzorg heb ik getracht een antwoord te vinden op deze centrale vraag. Er zijn zowel een aantal gelijkenissen als een aantal verschillen duidelijk zichtbaar.

Het is concreet weergegeven door alle respondenten dat huiswerkbegeleiding essentieel is binnen de werking van een dagcentrum. Daarenboven is het van groot belang dat ouders hierin actief worden betrokken, vermits het belangrijke partners zijn in het stimuleren en ondersteunen van huiswerk.

Toen ik aan de slag ging, ben ik begonnen met het verdiepen van de organisatie. Aan de hand van het kwaliteitsboek, mondelinge bronnen en een grondige analyse van de website van Vzw De Wiekslag heb ik een goede en duidelijke weergave kunnen geven van de stageplaats. Daarnaast zat ik ook steeds in de dagelijkse werking van het dagcentrum. Ik ben steeds in contact gekomen met de huiswerkbegeleiding op zich.

Daarna heb ik me verdiept in de literatuur. Met behulp van boeken, artikels en elektronische bronnen kwam ik tot bruikbare en relevante informatie. Dankzij het lezen van veel informatie rond huiswerkbegeleiding heb ik een grondig literatuuronderzoek kunnen voeren.

Voor het praktijkgedeelte heb ik gekozen om een steekproef te maken van vier dagcentra. Ik heb interviews afgenomen in deze vier geselecteerde dagcentra. Het interview heb ik opgedeeld in een aantal thema's, namelijk: algemene werking, aanpak huiswerkbegeleiding, methodieken, communicatie, motivatie en leerproblemen en leerstoornissen. Deze thema's leken me relevant om onderzoek naar te doen. Ik kwam tot de conclusie dat er zowel gelijkenissen als verschillen zichtbaar waren tussen de bevraagde dagcentra.

In algemene werking was slechts één verschil duidelijk, namelijk het aantal jongeren dat er verblijft. Rond de aanpak van huiswerkbegeleiding zijn de bevraagde dagcentra het eens over het doel van huiswerkbegeleiding, namelijk dat huiswerk wordt gemaakt conform de verwachtingen van de school. De jongeren hebben bovendien nood aan ondersteuning. In het verloop van de huiswerkbegeleiding zijn echter wel enkele verschillen op te merken. Zo is er een verschil in duur dat de kinderen moeten doorbrengen in de huiswerkkamer. Daarnaast is er ook een verschil in aantal huiswerkkamers, en in het feit dat er vaste

plaatsen worden voorzien in de huiswerkkamers. Eén dagcentrum werkt aan de hand van een beloningssysteem. Daarenboven is er een verschil in werken met spelletjes tijdens de huiswerkbegeleiding. Ook is er een verschil in het noteren van het verloop van het huiswerk. De overeenkomstige punten rond de aanpak van huiswerkbegeleiding zijn dat er een vaste structuur is, er wordt niet ondervraagd, zelfstandigheid wordt gestimuleerd en bevorderd. Daarnaast wordt er tijdens de huiswerkbegeleiding geen onderscheid gemaakt tussen oudere en jongere kinderen, evenals tussen jongens en meisjes. Er wordt steeds gewerkt op maat van de jongere. Wat betreft de methodieken zijn er drie overeenkomstige die gebruikt worden in de bevraagde dagcentra, namelijk: empowerment, emancipatorisch werken en het actief betrekken van ouders. Er is echter één verschil op te merken. Eén dagcentra werkt met diverse methodieken rond huiswerkbegeleiding, die te maken hebben met structuur aangepast aan de leeftijd van de jongeren. Het thema communicatie werd opgedeeld in de ouderbetrokkenheid en de schoolbetrokkenheid. Er is een overeenkomst tussen alle dagcentra op vlak van ouderbetrokkenheid. Zo vinden de bevraagde dagcentra dat ouders belangrijke partners zijn in het ondersteunen van hun kinderen. Daarnaast zijn nog enkele verschillen kenbaar, dit gaat om de contacten en het gebruik van een heen-en-weerschrift. De schoolbetrokkenheid is in elk dagcentrum hetzelfde qua planning van schoolcontacten en de betrokkenheid van ouders. Een verschil is herkenbaar in het communicatiemiddel van het heen-en-weerschrift. Om de kinderen te motiveren is het een must dat er duidelijkheid en structuur is voor de jongeren. Eén dagcentrum maakt gebruik van een beloningssysteem om de kinderen te motiveren. Een ander dagcentrum gebruikt een contract. Rond de aanpak van huiswerkbegeleiding voor jongeren met leerproblemen en leerstoornissen is er één dagcentrum dat geen specifieke methodiek toepast, er wordt steeds gewerkt op maat van de jongere. In de overige drie dagcentra gaat men ook uit van maatwerk. Deze drie dagcentra maken gebruik van bepaalde technieken bij kinderen met leerproblemen en leerstoornissen.

Tot slot zet ik een kritische bril op en bekijk ik mijn stageplaats, het thema en mijn persoonsgebonden traject. Ik geef een kritische kijk weer over mijn leerproces.

Bibliografie

Digitale bronnen

Edumax, *Internet*, 2013.

(<http://www.edumax.nl/gedrag.html>).

Eureka Onderwijs, *Internet*, 2013.

(<http://www.eurekaonderwijs.be/leerstoornissen/dyslexie>).

Eureka Onderwijs, *Internet*, 2013.

(<http://www.eurekaonderwijs.be/leerstoornissen/dyscalculie>).

Gewoon Uniek, *Internet*, 2013.

(http://www.gewoonuniek.com/page_1227810319031.html).

Klasse, *Internet*, 2013.

(<http://www.klasse.be/22797/klasse-roept-scholen-op-werk-te-maken-van-zinvol-huiswerk/>).

S.B.I. DOUMA, *Internet*, 2013.

(<http://www.sbidouma.nl/site/home/huiswerk/watishwb>)

Studiekring, *Internet*, 2013.

(<http://www.studiekring.nl/school-en-leren/het-nut-van-huiswerk>)

Universiteit Hasselt, *Internet*, 2013.

(<http://www.uhasselt.be/UH/Studietips/Studietips-Faalangst-ampamp-stress/new-layout-Faalangst.html>).

Mondelinge bronnen

VERMEULEN, R., *Mondelinge mededeling*. Informeel gesprek, 29 november 2013.

➤ Interviews

RESPONDENT DAGCENTRUM DE PASSER, Coördinator, *Diepte-interview: Het verloop van huiswerkbegeleiding in Limburgse Dagcentra die werken met kinderen in een problematische opvoedingssituatie. Een vergelijkende studie*, Genk, 19 december 2013.

RESPONDENT DAGCENTRUM DE SLUIS, begeleider, *Diepte-interview: Het verloop van huiswerkbegeleiding in Limburgse Dagcentra die werken met kinderen in een problematische opvoedingssituatie. Een vergelijkende studie*, Heusden-Zolder, 20 december 2013.

RESPONDENT DAGCENTRUM HOUTHALEN, begeleider, *Diepte-interview: Het verloop van huiswerkbegeleiding in Limburgse Dagcentra die werken met kinderen in een problematische opvoedingssituatie. Een vergelijkende studie*, Houthalen- Helchteren, 16 december 2013.

RESPONDENT DAGCENTRUM 't SPANT, begeleider, *Diepte-interview: Het verloop van huiswerkbegeleiding in Limburgse Dagcentra die werken met kinderen in een problematische opvoedingssituatie. Een vergelijkende studie*. Sint-Truiden, 9 december 2013.

Geschreven bronnen

Boeken

AMEYE, Y. en VANSPAUWEN, P., *huiswerk in de basisschool. Sleutelen aan een huiswerkbeleid*. Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000, 158 pagina's.

BOKHOVE-VAN WENSVEEN, N., *Motivatie in de klas*. Amersfoort, Kwintessens Uitgevers, 2011, 103 pagina's.

BRAAMS, T., *Rondom het kind: Kinderen met dyslexie*. Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2009, 159 pagina's.

BROUWER, A., *De huiswerkcoach: Help je kind met huiswerk*. Baarn, Forte Uitgevers BV, 2012, 127 pagina's.

COMITÉ VOOR BIJZONDERE JEUGDZORG BRUGGE, *Probleemgedrag op school*. Leuven, Garant, 2000, 362 pagina's.

DE GROOT, R., en PAAGMAN, C., *Kinderen met leer- en gedragsproblemen*. Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2000, 214 pagina's.

HARM, T., *Huiswerkbegeleiding. Een gids voor ouders en begeleiders*. Barneveld, Uitgeverij Nelissen, 2009, 96 pagina's.

JENINGA, J., *Professioneel omgaan met gedragsproblemen. Praktijkboek voor primair onderwijs*. Baarn, HB Uitgevers, 2004, 308 pagina's.

LINTHOUT, L., *Zorgbeleid in het basisonderwijs*. Leuven, Uitgeverij Lannoo, 2006, 272 pagina's.

ROOSENDAAL, S., *Een moeilijk kind of een kind dat het moeilijk heeft*. Middelie, Andromeda, 2003, 218 pagina's.

SIMONS, P.R.J., *Leren en motiveren*. Hoevelaken, R. Miedema (red.), 1988, p. 18 – 25.

TEEKENS, O., en PALING, K.M., *Als je kind een leerprobleem heeft. Ervaringen in de praktijk van remedial teaching en huiswerkbegeleiding*. Houten, Uitgeverij Unieboek, 2004, 128 pagina's.

TER HORST, W., *Het herstel van het gewone leven. Een handreiking aan alledaagse opvoeders in problematische opvoedingssituaties*. Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 2006, 106 pagina's.

WOLFGANG, E., BALLERSTALLER, J., ENGBERCHIG, H., FRANZ, B., HOFGÄRTNER, H., FORSTER, M., LIEBETANZ, F., en STRAHLENDORF, H., *Zo is leren leuk. Handige tips voor elke dag bij het maken van je huiswerk*. Katwijk, Panta Rhei, 2002, 171 pagina's.

Artikels

BECKERS, L., Meer kinderen groeien op in probleemgezinnen. *De Morgen*, 2012, pagina 11.

BEEL, V., Jeugdzorg: een op drie jonger dan tien jaar. *De Standaard*, 2013, pagina 10.

VANSTEENKISTE, M., Hoe we jongeren kunnen motiveren. Toepassingen van de zelfdeterminatietheorie. *Caleidoscoop*, 2010, 15 pagina's.

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksvragen

Bijlage 2: Richtlijn interview

Bijlage 3: Interview Dagcentrum 't Spant

Bijlage 4: Interview Dagcentrum De Passer

Bijlage 5: Interview Dagcentrum De Sluis

Bijlage 6: Interview Dagcentrum Houthalen

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM : Lisa

NAAM: Slegers

KLAS : 3 MAW

DEPARTEMENT : PXL Social Work

ACADEMIEJAAR : 2013 – 2014

TREFWOORD : Huiswerkbegeleiding

TITEL : Vergelijkend onderzoek betreffende het verloop van huiswerkbegeleiding in dagcentra in Limburg voor gezinnen in een problematische opvoedingsituatie.

SAMENVATTING :

“Hoe wordt huiswerkbegeleiding aangepakt in Limburgse dagcentra voor gezinnen in een problematische opvoedingsituatie?”

Deze vraag vormt de rode draad doorheen dit eindwerk. Het uiteindelijke doel was dan ook om een antwoord te vinden op deze vraag. Aan de hand van interviews in Limburgse dagcentra binnen de Bijzondere Jeugdzorg heb ik getracht een antwoord te vinden op deze centrale vraag. Er zijn zowel een aantal gelijkenissen als een aantal verschillen duidelijk zichtbaar.

Ik heb voor dit onderwerp gekozen in samenspraak met mijn stagementor Wendy. Aangezien ik tijdens mijn stage dagelijks in contact kom met het begeleiden van huiswerk, leek het mij aangewezen om mijn eindwerk hierrond op te bouwen. Bovendien is het voor mijn stageplaats, Dagcentrum De Ark ook een zinvol onderzoek. Zij komen immers meer te weten over andere dagcentra in Limburg. Daarnaast is het voor mijn stageplaats interessant om te weten hoe andere dagcentra precies omgaan met huiswerkbegeleiding. In de toekomst is er misschien de mogelijkheid dat de Limburgse dagcentra zullen samenwerken rond een project met als thema huiswerkbegeleiding.

Het is concreet weergegeven door alle respondenten dat huiswerkbegeleiding essentieel is binnen de werking van een dagcentrum. Daarenboven is het van groot belang dat ouders hierin actief worden betrokken, vermits het belangrijke partners zijn in het stimuleren en ondersteunen van huiswerk.

Toen ik aan de slag ging, ben ik begonnen met het verdiepen van de organisatie. Aan de hand van het kwaliteitsboek, mondelinge bronnen en een grondige analyse van de website van VzW De Wiekslag heb ik een goede en duidelijke weergave kunnen geven van de stageplaats. Daarnaast zat ik ook steeds in de dagelijkse werking van het dagcentrum. Ik ben steeds in contact gekomen met de huiswerkbegeleiding op zich.

Daarna heb ik me verdiept in de literatuur. Met behulp van boeken, artikels en elektronische bronnen kwam ik tot bruikbare en relevante informatie. Dankzij het lezen van veel informatie rond huiswerkbegeleiding heb ik een grondig literatuuronderzoek kunnen voeren.

Voor het praktijkgedeelte heb ik gekozen om een steekproef te maken van vier dagcentra. Ik heb interviews afgenomen in deze vier geselecteerde dagcentra. Het interview heb ik opgedeeld in een aantal thema's, namelijk: algemene werking, aanpak huiswerkbegeleiding, methodieken, communicatie, motivatie en leerproblemen en leerstoornissen. Deze thema's leken me relevant om onderzoek naar te doen. Ik kwam tot de conclusie dat er zowel gelijkenissen als verschillen zichtbaar waren tussen de bevraagde dagcentra.

In algemene werking was slechts één verschil duidelijk, namelijk het aantal jongeren dat er verblijft. Rond de aanpak van huiswerkbegeleiding zijn de bevraagde dagcentra het eens over het doel van huiswerkbegeleiding, namelijk dat huiswerk wordt gemaakt conform de verwachtingen van de school. De jongeren hebben bovendien nood aan ondersteuning. In het verloop van de huiswerkbegeleiding zijn echter wel enkele verschillen op te merken. Zo is er een verschil in duur dat de kinderen moeten doorbrengen in de huiswerkkamer. Daarnaast is er ook een verschil in aantal huiswerkkamers, en in het feit dat er vaste plaatsen worden voorzien in de huiswerkkamers. Eén dagcentrum werkt aan de hand van een beloningssysteem. Daarenboven is er een verschil in het werken met spelletjes tijdens de huiswerkbegeleiding. Ook is er een verschil in het noteren van het verloop van het huiswerk. De overeenkomstige punten rond de aanpak van huiswerkbegeleiding zijn dat er een vaste structuur is, er wordt niet ondervraagd, zelfstandigheid wordt gestimuleerd en bevorderd. Daarnaast wordt er tijdens de huiswerkbegeleiding geen onderscheid gemaakt tussen oudere en jongere kinderen, evenals tussen jongens en meisjes. Er wordt steeds gewerkt op maat van de jongere. Wat betreft de methodieken zijn er drie overeenkomstige die gebruikt worden in de bevraagde dagcentra, namelijk: empowerment, emancipatorisch werken en het actief betrekken van ouders. Er is echter één verschil op te merken. Eén dagcentra werkt met diverse methodieken rond huiswerkbegeleiding, die te maken hebben met structuur aangepast aan de leeftijd van de jongeren. Het thema communicatie werd opgedeeld in de ouderbetrokkenheid en de schoolbetrokkenheid. Er is een overeenkomst tussen alle dagcentra op vlak van ouderbetrokkenheid. Zo vinden de bevraagde dagcentra dat ouders belangrijke partners zijn in het ondersteunen van hun kinderen. Daarnaast zijn nog enkele verschillen kenbaar, dit gaat om de contacten en het gebruik van een heen-en-weerschrift. De schoolbetrokkenheid is in elk dagcentrum hetzelfde qua planning van schoolcontacten en de betrokkenheid van ouders. Een verschil is herkenbaar in het communicatiemiddel van het heen-en-weerschrift. Om de kinderen te motiveren is het een must dat er duidelijkheid en structuur is voor de jongeren. Eén dagcentrum maakt gebruik van een beloningssysteem om de kinderen te motiveren. Een ander dagcentrum gebruikt een contract. Rond de aanpak van huiswerkbegeleiding voor jongeren met leerproblemen en leerstoornissen is er één dagcentrum dat geen specifieke methodiek toepast, er wordt steeds gewerkt op maat van de jongere. In de overige drie dagcentra gaat men ook uit van maatwerk. Deze drie dagcentra maken gebruik van bepaalde technieken bij kinderen met leerproblemen en leerstoornissen.

Tot slot zet ik een kritische bril op en bekijk ik mijn stageplaats, het thema en mijn persoonsgebonden traject. Ik geef een kritische kijk weer over mijn leerproces.

Ik sluit dit eindwerk af met een algemeen besluit waarin ik de vraag die de rode draad vormt doorheen mijn eindwerk van een antwoord voorzie.

Het is van belang om als maatschappelijk assistent een degelijke theoretische basis te hebben, maar concrete ervaringen in de praktijk hebben mij geleerd dat er meer is dan enkel theorie. Ik heb geleerd dat het een meerwaarde kan zijn om verder te kijken dan theoretische richtlijnen en in te pikken op de specifieke problematiek van een bepaalde cliënt. Het is belangrijk om de theorie te verinnerlijken en er je eigen toets aan te geven.